

Go For Africa. Een reis voor héél het leven!
Een glimp van Eriks leven via een kijkje in zijn dagboek

Eerste druk, november 2012

© 2012 Erik van der Heijden

Correctoren: Birger en Daan

Coverfoto: Gerry

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Go For Africa. Een reis voor héél het leven! © 2012 by Erik van der Heijden is licensed under CC BY-NC-ND 4.0

Erik van der Heijden

Go For Africa. Een reis voor héél het leven!

**Een glimp van Eriks leven via een
kijkje in zijn dagboek**

Inhoudsopgave

Voor- en dankwoord...
Je bent slechts op één plek: hier en nu
Wel een plan, geen planning
Gerry de therapeut
Rockstars in Gambia
Hardrock en de hamerklap
Wasdag balansdag
7000 kilometer en drie weken verder...
Delhi belly
Reggae dancing
Zaterdag reflectiedag
Je hebt altijd een keuze...
Verrekte oogkleppen
Funky monkey
Soms zit het mee, soms zit het tegen
Harte(lijke) groeten uit Gambia!
Er was eens, in een land hier ver vandaan...
Kijkje achter Eriks voordeur
Het ultieme geluk van echte vrijheid
Schiet mij maar lek!
De volgende ochtend...
Ik draai me nog één keer om...
Thuiskomst en nawoord

Voor- en dankwoord...

Toen ik in de zomer van 2011 geïntroduceerd werd bij Go For Africa had ik niet kunnen bedenken dat de reis die ik enkele maanden later zou gaan maken een zodanige, blijvende impact op mijn leven zou gaan krijgen. Aanvankelijk was het helemaal niet de bedoeling dat ik mee zou gaan naar Gambia en Senegal. Nee, ik zou me vooral in de zomermaanden nuttig gaan maken in de werkplaats van de stichting; niet eens zozeer voor Afrika, maar vooral omdat ik in die periode graag wat te doen wilde hebben. Het was ook nog eens voor een goed doel, dus direct twee vliegen in een klap! Maar niets gebeurt zomaar, het is niet altijd even gemakkelijk te zien wellicht, maar in de eenheid van het universum bestaat absoluut geen willekeur of toeval. Wanneer je jezelf de ruimte geeft om deze ruimtelijkheid te ervaren en de oogkleppen van tijd en ruimte afzet, ga je meer en meer ervaren dat alles in perfecte harmonie samenvalt; daar ben ik voor, tijdens en vooral na deze reis mijzelf meer dan ooit tevoren bewust van geworden.

Tijdens mijn verblijf in Afrika heb ik een dagboek bijgehouden en delen daarvan heb ik op een weblog verzameld. Vanwege de politieke situatie in Gambia en de daar geldende normen en waarden kon ik niet vrij publiceren over alles wat mij bezighield; daarmee zou ik mezelf en misschien ook anderen direct in gevaar hebben gebracht. Mijn weblog werd

veel gelezen en via mijn verhalen zijn veel mensen een directe Gambia-ervaring rijker. Hierbij deinsde ik er niet voor terug om mijn kijk op het leven en de wereld een prominente plek te geven. Niet iedereen zal zich hier altijd in kunnen vinden, maar dat verlang ik ook van niemand. Voor wie het wel wat betekent: doe er je voordeel mee!

Met dit boek wil ik je een groot deel van Erik zelf laten zien en daarmee dat ontwikkelingswerk duidelijk twee kanten op werkt. Ik heb kennis en middelen naar Gambia meegebracht, maar Gambia, haar mensen, het alleen al aanwezig zijn daar en meegaan in de stroom, heeft mij heel veel geleerd. Niet alleen over de cultuur en de gebruiken, maar vooral veel over mijzelf! Het heeft een vergrootglas gehouden over mijn persoonlijke ontwikkeling; hoewel deze ervaringen lang niet altijd gemakkelijk waren is het telkens weer een persoonlijke uitnodiging tot groei en ontwikkeling geweest. Zoals gezegd, het was aanvankelijk niet mijn bedoeling om de reis te maken, maar het leven had daar duidelijk andere ideeën over. Niet lang daarna werd ik in mijn hart geraakt en kwam er een overtuigend en krachtig 'JA!' Vanaf dat moment ontstond er een nieuw bondgenootschap tussen mij en het universum, waardoor alles uiteindelijk redelijk moeiteloos verliep en als een puzzel in elkaar viel. Een puik stukje teamwork!

Een aantal mensen wil ik in het bijzonder bedanken: Simone, zij is degene die mij heeft geïntroduceerd bij de stichting waarmee het uiteindelijk allemaal begon. Joost, de directeur van de stichting die mij op een heel fijne manier tijdens, maar zeker voor de reis heeft gecoacht en veel van mijn zorgen op een natuurlijke manier heeft kunnen weg nemen. Mieke, die me onderdak heeft verleend, mij geweldig heeft begeleid en wiens levenswijshouding en zienswijze een heel belangrijke bevestiging en hulp voor mij zijn geweest. Lenny,

mijn Gambiaanse ‘broer’ die zich over mij heeft ontfermd en me wegwijz heeft gemaakt tijdens mijn reis. Gerry, mijn collega uit Nederland met wie ik een geweldig team heb gevormd! Klasse voor jouw aanpassingsvermogen, humor, en ontembare energie! De lijst van mensen die op wat voor manier dan ook een bijdrage hebben geleverd aan dit avontuur is bijna oneindig. Er zijn er te veel om op te noemen en het zou zeer ongepast zijn om hen te vergeten. Daarom wil ik iedereen die op welke manier dan ook mij geholpen heeft enorm bedanken. De grootte van de bijdrage is van geen enkel belang, alles is even belangrijk voor mij geweest!

Alle namen in dit boek heb ik al dan niet in overleg met de personen zelf geanonimiseerd omdat ik middels dit boek niemand op wat voor manier dan ook in verlegenheid wil brengen. Bovendien zijn namen ook niet zo heel relevant omdat waar het om persoonlijke kwesties gaat, het enkel mijn perceptie van die persoon gecombineerd met mijn ervaringen is die ik met deze of gene heb meegemaakt.

Tot slot wil ik voordat je zo meteen begint met lezen nog iets belangrijks vermelden. Er zijn tussen het schrijven van mijn boek en het uitkomen van het fysieke exemplaar dat jij nu leest de nodige maanden verstreken. Sterker nog: er zijn alweer nieuwe reisplannen in de maak. Doordat alles altijd stroomt en in beweging is zijn er in de tussentijd natuurlijk de nodige veranderingen en ontwikkelingen geweest aan de hand van voortschrijdend inzicht. Los van enkele rotsvast kernwaarheden (gebaseerd op weten in plaats van geloven) die altijd en overal weer terug zullen keren; ongeacht wie je bent, waar je woont en waar je staat in je ontwikkeling is niet alles meer actueel. Is dat erg? Nee, zeker niet. Het is gewoon het logische gevolg van de vergankelijkheid.

Je bent slechts op één plek: hier en nu

Na een lange en toch wel enigszins vermoeiende dag ben ik dan zonder al te veel moeite aangekomen in Gambia. Ik had bijna zeshonderd euro kunnen verdienen want onze vlucht was overboekt. Als ik bereid was om via Casablanca te reizen, dan had ik bijna voor niets kunnen vliegen. Dit zou wel een middernachtelijke aankomst betekenen. Ik was vermoeid en vond het allemaal al spannend genoeg, dus dat aanbod heb ik aan mij voorbij laten gaan. Zoals afgesproken was Gerry op het vliegveld om mij op te halen. Hij had 'zijn' privéchauffeur gestrikt om ons naar Miekies huis in Brusubi te brengen. Mieke is de Nederlandse dame waarbij wij verblijven, zij werkt hier tijdelijk in Gambia als docente op de hogeschool en via Gerry ben ik met haar in contact gekomen. Ze heeft me hartelijk ontvangen met een heerlijke maaltijd en we hebben samen het een en ander doorgesproken. Daardoor voelde ik mijzelf direct heel erg welkom en vertrouwd.

Met de laatste EMDR¹-sessie en het afscheid met Luke² nog vers in het geheugen, wat nog behoorlijke naweeën veroorzaakte, zal ik de overgang gaan maken van Nederland naar Afrika. Er maalt nog het nodige na waar ik niet zoveel mee

---

¹ Eye Movement Desensitization and Reprocessing, afgekort EMDR, is een behandelmethode om nare ervaringen te verwerken

² Eriks eerste ex-vriend & collega

kan op dit moment. Bovendien heb ik mijn volle aandacht nodig om het hier te 'redden'. Dat is eigenlijk maar goed ook. Ik zal proberen me er niet te veel mee bezig te houden. In de afgelopen weken en dagen hebben we ongeveer alles wel besproken, maar eerlijk is eerlijk, ik heb het er nog steeds behoorlijk moeilijk mee. Desondanks begint er steeds meer op zijn plek te vallen. Het is alleen nog niet geïntegreerd, het voelt nog niet eigen.

Ik heb in de afgelopen periode gemerkt dat schrijven mij heel erg helpt om alles te kanaliseren. Mocht het me tot aan mijn lippen komen te staan, dan zal ik een poging doen het gewoon van me af te schrijven. Ik voelde me gisteren in het vliegtuig helemaal niet zo happy. Ik vroeg mijzelf geregeld af: ben ik hier wel klaar voor? Ik was 'bang' dat wanneer het vliegtuig eenmaal zou landen en ik 's avonds in bed zou liggen, ik in huilen zou uitbarsten. Maar niets was minder waar, ik heb heerlijk geslapen en voelde me hier direct op mijn gemak. Het weerzien met Gerry heeft me in elk geval erg goed gedaan, daardoor verdwenen al mijn zorgen, al was het maar voor even.

Ja, soms dwalen mijn gedachten weer af naar al dat gedoe, maar zo werkt dat bij mij nu eenmaal. Daar doet de omgeving ook niet al te veel aan, maar ik ben nu wel echt voluit aan het leven; ik ga voor dat wat me drijft en wat ik belangrijk vind, ondanks dat ik nog niet helemaal klachtenvrij ben. Ik laat het gewoon naast elkaar bestaan. Gisteren in het vliegtuig werd ik trouwens nog even aan een deal met het universum herinnerd: 'Weet je nog, Erik, dat we je vroegen? Heb je het ervoor over om nog één jaar alleen te blijven als dat ervoor zorgt dat jullie weer bij elkaar komen?' Ik weet niet meer precies wanneer ik daar ja op heb gezegd en ik weet nu even helemaal niet meer waar ik aan toe ben. Mijn

overeenstemmingen veranderen steeds onder invloed van de laatst verkregen inzichten. Wat dat betreft gedraagt het universum zich eigenlijk wel als een speelse puppy zo nu en dan.

Ik laat het nu verder even voor wat het is. Ik heb ook weinig keuze want ik word heen en weer geslingerd tussen weten wat ik wil en niet weten wat ik wil, zodat ik het aan de natuur moet overlaten. Ik ben nu in Afrika nodig en dat kan niet als ik mentaal in Nederland zit. Als mijn gedachten toch afdwalen breng ik ze terug naar hier.

Ik heb trouwens ook al de eerste stroomuitvallen meegemaakt en vanmorgen voor het eerst gedoucht (onder een ijskoude douche!). Dat heb ik nog nooit zo snel gedaan! Daarna even naar buiten om op te warmen, het is nu rond de 27 graden Celsius hier. Na het winterweer van de afgelopen weken is dat echt heerlijk. Maar voor de mensen hier is het aan de koude kant, die lopen hier gewoon in een trui! Voor de rest heb ik vandaag de eerste boodschappen gedaan en doen we het nog even rustig aan. Ik moet erg wennen aan alle nieuwe indrukken.

De stroom is ongeveer een halfuur geleden weer uitgevallen, maar gelukkig is de batterij van mijn laptop vol. Omdat ik de energie-instellingen heb aangepast hoop ik dat ik nog even aan mijn dagboek kan werken. Ik weet niet precies waar het nu ineens vandaan komt, maar ik voel me echt niet goed. Plotseling is er een gevoel op mij af gekomen dat ik voortdurend op mijn hoede moet zijn. Er is hier in Gambia een aantal gezondheidsrisico's en veiligheidsrisico's waar je simpelweg rekening mee moet houden. Natuurlijk wist ik dat wel voordat ik aan deze reis begon. Nu ik er eenmaal ben vind ik het moeilijk om met al die veranderingen rekening te houden en erop te vertrouwen dat het goed is zoals het is. Ik

weet dat donders goed! Alleen nu alles zich blijft opstapelen slaag ik er niet in om daad bij het woord te voegen. Erg iritant...

Daar komt ook nog eens bij dat ik wat dat stukje betreft niet veel aan Gerry heb. Hij is hier al veel vaker geweest en gewend geraakt aan alle grillen die erbij horen. Hij erkent wel dat wij niet hetzelfde in elkaar zitten, maar daar koop ik niet zoveel voor. Dan vertelt hij over bepaalde risico's en waargebeurde incidenten, maar hij doet dit zo laconiek dat ik er bijna bang van word. Alsof het hem niet raakt. Ik merk dat ik me erg op stang laat jagen door mijn eigen gedachten en dat mijn 'mindfulness'-oefeningen niet helpen. Misschien moet ik straks wat hartcoherentie-oefeningen doen en proberen bewust in een 'hart-gevoel' te gaan. Want ik maak me nu helemaal mesjogge! Dat helpt niet en waarschijnlijk is het helemaal niet nodig!

Voor een deel heeft het te maken dat ik binnen tien uur tijd van de ene, bekende en veilige wereld ben overgegaan naar een wereld waarin ik (zeker tot de Go for Africa-mensen er zijn) behoorlijk op mijzelf ben aangewezen. Mieke moet vanaf morgen weer aan het werk en wat Gerry betreft weten we allemaal hoe het zit. Toch heb ik om de een of andere reden geen onbedwingbare impuls om mijn koffers weer in te pakken en naar het vliegveld te gaan. Sterker nog, eigenlijk voel ik dat dit gewoon de typische angst voor het onbekende is en ik kan of durf me daar nu niet aan over te geven. Want verzet maakt het alleen maar erger! Desondanks weet ik dat ik nog niet moet besluiten om te vertrekken. Ik moet door deze weerstand heen en dan gaat het waarschijnlijk een stuk beter. En zo niet? Dan kan ik me altijd nog laten repatriëren op psychische gronden.

Het is de angst voor de angst die het zo angstig maakt. In de realiteit is er niets aan de hand, het speelt zich alleen maar af in mijn hoofd. Ik wil mijn gevoelens niet bagatelliseren, maar dit is duidelijk geen waarschuwendende intuïtie of impuls want dat voelt heel anders. Dit is een directe aftekening van mijn gedachten. Eigenlijk zou het voor mij nu beter zijn om te erkennen dat ik mij voel zoals ik mij voel en iets gaan doen wat constructiever is. Maar dat valt nu niet mee, het is donker buiten en de stroom is wederom uitgevallen. Mieke is niet thuis en alles wat Gerry kan doen is alleen maar dingen zeggen die me nog banger maken. Volgens Mieke moet ik veel dingen die Gerry zegt met een korrel zout nemen omdat hij vaak de neiging heeft om te verzanden in details en soms dingen wat groter kan maken dan dat ze werkelijk zijn.

Ik kan hem dat niet kwalijk nemen, zo zit hij nu eenmaal in elkaar. Het beste wat ik kan doen is de volgende keer gewoon aangeven: 'Gerry, even een ander onderwerp, ik voel me niet gemakkelijk en dit gesprek helpt me er niet bij me anders te voelen.' Ik wil niet mijn kop in het zand steken, maar ik wil ook niet doordraven op zaken die nu niet relevant zijn! Dus nu even een peukje doen...

Wel een plan, geen planning

Zo, ik zit lekker op de veranda van ons huis onder het genot van een biertje, een peukje en mijn favoriete nummer ('Whispering a Prayer' van gitaarvirtuoos Steve Vai) aan mijn dagboek te werken. We hebben een bijzondere, leuke dag gehad vandaag. Voor het eerst sinds mijn bezoek zijn we verder geweest dan alleen ons huis en de *turntable*, de grote en volgens mij enigste rotonde van Gambia. Vanmorgen zijn we begonnen bij Ankie, een Nederlandse vrouw die hier een eind verderop woont en een eigen *compound* heeft. Een stuk grond of kavel, al dan niet voorzien van een huis of meerdere huisjes, voorzien van een omheining noemen ze hier een compound. Ze had een kapotte Krups-koffiemachine die Gerry en ik met het nodige improvisatiewerk weer aan de gang hebben gekregen.

Zoals het hier altijd gaat hadden we een mooi plannetje voor de dag gemaakt, maar dat is weer helemaal anders gelopen. Daar geniet ik oprecht van, taoïsme in een notendop zeg maar. Ik heb vandaag voor het eerst gebruikgemaakt van wat ze hier een *bush taxi* noemen, een soort afgeragd busje dat helemaal volgepropt wordt met mensen, vissen en eigenlijk alles wat er redelijkerwijs in past. Alles wat er niet redelijkerwijs in past wordt op de een of andere manier aan of op het dak vastgebonden.

We hebben hier in huis satelliettelevisie, maar ik heb helemaal geen zin om tv te kijken. Waarom zou ik? Ik leef hier in een film! En ik geniet er met volle teugen van; ik val van de ene verbazing in de andere, maar ik voel me prima op mijn gemak. De mensen zijn hier vriendelijk (ook als je ze geen geld geeft) en ik voel me welkom. Daarna hebben we bij het Timeless Restaurant nog een sandwich gebruikt voordat we naar de volgende klus zouden gaan. Echter, tijdens het eten veranderden de plannen alweer.

Eerst hebben we een bezoek gebracht aan Tanji, een vissersdorpje waar de GFA-studenten zullen verblijven. We gingen ook langs bij de compound van Achmed en Penny. Penny hoorde aan mijn accent dat ik uit Brabant kwam en wat blijkt? Zij heeft in de straat gewoond waar ik nu woon! Hoe lachen is dat? Zit je helemaal in Afrika en kom je iemand tegen die bij je om de hoek heeft gewoond!

Tijdens de lunch werden we gebeld door Henk, een fysiotherapeut, en diens vrouw die in een dorp hier een stuk verder vandaan een *general hospital* en tandartsenpraktijk hebben opgezet. Ze hadden problemen met de tandartsstoel en daarna kwamen er ook wat computerproblemen bovendien. Daar gaan we vrijdag (zoals we nu bedacht hebben) heen om dat te fixen. Dan hebben we weer wat mensen blij gemaakt! We werden vandaag al beloond met een heerlijk diner op het strand en ze hebben ons taxiritje naar huis betaald. Die ritjes kosten hier belachelijk weinig en de busstaxi is nog goedkoper, maar die zijn lang onderweg. Daar had ik geen puf meer voor, dus heb ik dankbaar gebruikgemaakt van de gewone taxi.

Morgen heb ik warm water voor het douchen. Het duurt een uurtje, maar dat heb ik ervoor over. Al dat lopen door

het mulle zand en die koude douches breken me op. Ik heb daardoor veel last van mijn spieren. Morgen ga ik voor het eerst met Gerry mijn fysio-oefeningen doen om de boel een beetje op rek te zetten. En anders probeer ik het met Henk op een akkoordje te gooien...

Zo, nu even me insmeren met deet, want de zon is onder en mijn malariavriendjes nodigen zichzelf alweer uit bij mij op de bank. Nog even met de voetjes omhoog genieten van de kraakheldere sterren en dan maar een tukkie doen...

Gerry de therapeut

Vanmorgen heb ik voor het eerst warm kunnen douchen, heerlijk! Bij ons in Nederland is dat vanzelfsprekend, maar hier dus niet. Gerry heeft mij vandaag geholpen met mijn fysio-oefeningen en dat heeft hij goed gedaan! Dat is dan inmiddels zijn negende baantje in Gambia. In de loop van de middag zijn we naar het Gambia College geweest waar Gerry een bespreking had met de mensen van de school en de directie van een andere Nederlandse onderwijsstichting. We hebben over de campus gelopen en de school bekeken.

Hier wordt een ICT-project uitgerold waarbij ik nog niet betrokken ben, maar waar ik wel weet van heb. Ik ben alvast lijntjes aan het uitgooien en met goed geluk word ik er in de toekomst wel bij betrokken. Er is in elk geval wederzijdse interesse en aanstaande vrijdag zijn we uitgenodigd voor een diner. Na de bespreking zijn we met de taxi teruggegaan naar Brusubi, waar we er halverwege vriendelijk werden uitgedonderd omdat de andere passagiers ineens andere plannen hadden. Zo gaat dat hier nu eenmaal. Het was in ieder geval een heel eind zwoegen, op het heetst van de dag door het mulle zand, voordat we weer een taxi konden krijgen.

Uiteindelijk toen we op ons plekje waren, miste Gerry twee gsm's, waaronder die met zijn Nederlandse simkaart. Lichtelijk in paniek zijn we op een terras neergestreken en

heb ik hem gerustgesteld en direct namen we maatregelen zodat ze niet met zijn nummer konden gaan bellen. Als in een wonder hier in Gambia hadden we te maken met een eerlijke chauffeur die na een poosje belde en tegen een extra vergoedinkje de spullen netjes kwam terugbrengen!

In de tussentijd hebben we bij de Western Union Bank nog een hele tijd zitten kletsen met de beveiligers, waarvan Gerry er een kende en snel genoeg kende ik ze ook! Eentje was erg verbaasd dat ik zevenentwintig was, hij schatte mij achttien! Misschien dat mijn kortgeknipte haar toch zo zijn voordelen heeft! Mijn cover-up met mijn zus (ze heeft de rol als 'mijn vrouw' in Nederland vertolkt, zodat ik niet gekoppeld zou worden aan Gambiaanse vrouwen) werkt trouwens geweldig, die heb ik al meerdere keren moeten gebruiken en iedereen trapt erin en dat is een goed teken. Gerry speelt het goed en met veel plezier mee. Heel effectief is het overigens niet, want in Gambia is het toegestaan dat een man met vier vrouwen mag trouwen. Dus als ik zeg dat ik verloofd ben is het veel gehoorde antwoord: 'Dan neem je er toch nog een bij!'

Ik was eerder thuis dan gisteren, maar dat vond ik wel prima. Lenny, de privéchauffeur van onze huisbaas, heeft via een microcredit een nieuwe auto kunnen kopen. Hij werkt ook als taxichauffeur. Het is een bijzondere, relaxte kerel en om zijn zaakje een beetje te promoten heeft hij een site nodig. Ik ga hem helpen door een domein te sponsoren en een eenvoudige website in elkaar te knutselen; ik moet daar wel tijd voor maken, maar dat komt wel goed! Ik heb vandaag een elektrische malariakiller (vliegenmepper) geïntroduceerd, jammer dat ik daar geen filmpje van heb gemaakt want dat leverde een aantal lollige taferelen op!

Morgen gaan we nog wat zakelijke afspraken afwerken en ga ik mijn werk voor het ziekenhuis voorbereiden. Donderdag nemen we een dag vrij en gaan we de toerist uithangen. Daar moeten we gebruik van maken, want als GFA aankomt, hebben we voorlopig geen vrij meer. Van de vakantieweek zoals ik dat bedacht had is geen sprake. Het is gewoon een acclimatiseer- en *Ndanka Ndanka* (*easy easy*) werkweek, maar ik vind dat wel oké! Ik ontmoet veel nieuwe, leuke en interessante mensen. Ik ben hier tenslotte niet gekomen voor vakantie maar voor ontwikkelingshulp. Tussendoor doen we waar we zin in hebben!

Rockstars in Gambia

Even vlug wat tikken, want de stroom is weer uitgevallen en mijn laptop is bijna leeg. Het is misschien niet eens de moeite van het beschrijven waard, maar ik wil er niet mee blijven rondlopen, dus doe ik het toch.

Ik heb vannacht een flashback/droom gehad over Luke. *Out of the blue* had hij ineens een vriendin en toen ik ging doorvragen heeft hij telkens ontkend dat wij ooit meer zijn geweest dan goede vrienden. Dat was niet prettig wakker worden. Plotseling vroeg ik me af: waarom heeft hij niet gereageerd op mijn weblog? Zou hij zich van de mailinglist hebben uitgeschreven? Misschien moet ik dat maar eens checken. Ho even! Het was maar een droom en de rest is weer een op angst gebaseerde gedachte. Dus ik doe dat niet! Ik zie wel hoe het loopt en als ik er te veel in terug blijf vallen, pak ik weer even de mindfulness-oefeningen op.

Ik had me voorgehouden om die oefeningen elke dag consequent te doen, maar tot nu toe is dat niet nodig gebleken en ik heb mezelf beloofd om wat vriendelijker voor mezelf te zijn. Dus niet zo rigide te doen, oftewel ik doe het alleen als ik het nodig heb. Ik heb hem en mijn andere vrienden nog niet gebeld of geskyped. Niet omdat ik Luke probeer te ontlopen maar internet is hier schaars en kostbaar. Dus ik bereid mijn blog offline voor, kopieer hem online en check alleen mijn

mails. Wellicht als ik later in mijn verblijf de behoefte voel (en die niet op angst is gebaseerd) dat ik nog eens een belletje waag. Voor de rest hebben we nog geen plannen vandaag, dus ik zie wel hoe het loopt, nu eerst maar eens wakker worden...

Na een korte en onrustige nacht (heb heel onrustig geslapen) hebben we nog bezoek gehad van twee niet mis te verstane rocksterren: *Ozzy* en *Alice*³. We zijn er even mee op de foto geweest, en hebben ons nog een zonnebril cadeau gedaan. Toen die eenmaal weg waren zijn we vanmiddag begonnen met een late lunch in Senegambia, een heel irritant opgetrokken toeristenplaatsje hier in de buurt. Van de toeristen die er rondlopen krijg ik echt plaatsvervangende schaamte, het gaat echt nergens over! Maar goed, dat heb ik nu gezien en dan hoef ik er ook niet meer naartoe.

Daarna zijn we doorgedaan naar de compound van Ankie om een deken voor mij op te halen. Het koelt hier in de avond hard af en ik heb nu drie nachten redelijk koud doorgebracht, ook al is het dan Afrika. Misschien is mijn thermostaat van slag, dat komt bij mij wel vaker voor. Zoals zo vaak doe je hier niet even iets, alles mondt altijd uit in gesprekken, thee of koffie drinken en kletsen over koetjes en kalfjes als de rest van de gesprekken niet interessant zijn. Dat is wel relaxed en de tijd dat we die spontaniteit in Nederland hadden ligt al ver achter ons (zo herinner ik me nog goed het bankje voor aan het huis waar ik ben opgegroeid en waar alle burens vaak samen kwamen onder het genot van een kratje bier) en dat is erg jammer!

---

³ We hadden ons verkleed als rocksterren door middel van een pruik en zonnebrillen, daar foto's van gemaakt en vervolgens heel de buurt wijsgemaakt dat het twee heel bekende Amerikaanse rocksterren waren, terwijl wij weer gewoon in onze eigen kledij rondliepen.

De mensen hebben hier qua materiële rijkdom niks te maken, maar ze zijn op een bepaalde manier veel rijker dan wij! Ze zijn vriendelijk en dankbaar voor wat het leven ze geeft. Bovendien beschikken velen over een bepaalde levenswijshouding die in het Westen veelal verloren is gegaan, of op zijn minst is weggedrukt door onze kennis. Hoe voller het hoofd, hoe leger de geest... Maak nou niet de vergissing dat je denkt: ja, ja, dat is alleen maar omdat ze zien dat je een westerling bent. Nee, de mensen zijn echt zo. Ik spreek dankzij Gerry al enkele woorden Olof (lokale taal) en dat weten ze enorm te waarderen. In de tijd dat we bij Ankie zaten kregen we een telefoontje van het lokale ziekenhuis en we besloten 'even' langs te gaan. Ik heb kennism gemaakt met de leidende arts, waar we morgenvroeg nog naartoe gaan om het röntgenapparaat te repareren. Tenminste, dat gaan we proberen. We hebben een heel interessant gesprek gehad waaruit ook de andere kant van ontwikkelingswerk blijkt. Hij was duidelijk niet gecharmeerd van alle organisaties die van allerhande vage toezeggingen doen en een hoop materiaal sponsoren dat maar half om half werkt en vervolgens een grote puinhoop achterlatend. Tja, daar heeft hij wel een punt en dat is wel goed om te weten. Ik heb hem verteld over mijn eigen bezigheden zoals mijn werk voor het Rode Kruis, en mijn ambitie om verpleegkundige te worden. Al pratend kwam ter sprake dat ik drie maanden te vroeg ben geboren, maar dat ik het ondanks de slag in mijn wiel er goed van af heb gebracht en een heel tevreden leven heb met genoeg kansen om mee te doen. Hij zat met verwondering te luisteren, want premature baby's maken hier geen enkele kans en als ze het al overleven worden ze meestal niet van harte ontvangen.

Vervolgens heb ik hem toegezegd dat ik al mijn medische spullen die ik bij me heb voor de eerste hulp en medicatie bij hem achterlaat als ik deze zelf niet nodig zou hebben. Dat

wist hij wel te waarderen, dus kreeg ik zijn privénummer met het uitdrukkelijke verzoek om hem meteen te bellen als ik wat nodig had of vragen had over het een of ander. Hij heeft me zelfs een meeloopdag aangeboden en hoewel ik dat erg leuk vind ben ik bang dat ik dat niet kan inpassen, maar we gaan het zien!

Eenmaal thuis heb ik mijn schoenen gelapt en ben ik op de veranda neergeploft met een biertje. Enige tijd later kwam Danny, een lokale IT'er, even kennismaken. Hij is erg kundig, zeker voor Afrikaanse begrippen, en ook nog eens een heel toffe gast! We gaan hem wellicht op sleeptouw nemen en hem bij GFA introduceren. Maar eerst gaan we de lokale shoarmatent uitproberen, en dan tukken want ik moet om negen uur morgenvroeg in het ziekenhuis zijn voor de *x-ray*.

Hardrock en de hamerklap

Soms schrijf ik even wat minder omdat ik denk dat er niks te vertellen valt, maar achteraf had ik het beter wel kunnen doen. Nu ik alles voor de geest probeer te halen is het al bijna niet meer dan een vage herinnering... Ook niet zo gek als je weet dat gisteren bijna volledig in het teken heeft gestaan van mijn eerste klap van de man met de hamer. Gistermorgen zijn we in het lokale ziekenhuis geweest om een begin te maken met de x-ray. We hebben hem deels weer aan de praat maar het is nog altijd niet wat het moet zijn. Zondagmorgen gaan we terug en in de tussentijd ben ik drukdoende met Siemens Medical om technische documentatie op de kop te tikken. Valt niet mee, maar ik ben nogal volhoudend en ik heb nu iemand gevonden van Siemens die met ons mee wil gaan denken.

Daarna zijn we dus wederom naar Ankie gegaan omdat er nog een klus voor ons wachtte, maar eenmaal daar aangekomen ben ik op de bank *out* gegaan en heb ik een behoorlijke tijd liggen tukken. Ik kwam pas volledig bij toen Gerry de geluidsinstallatie weer aan de praat had gekregen en keihard AC/DC opzette. Ik besloot dat het daarna een goed moment was om eens wat zoete limonade naar binnen te slobberen, voorzien van een smerig zakje *oral rehydration salts*, en daar knapte ik direct van op.

In de middag zijn we naar Lamin Lodge geweest, een heel ander (naar mijn mening), mooier gedeelte van Gambia, althans de natuur. Want de toeristen en het bijbehorend personeel hingen me al de keel uit toen we daar aankwamen, dus dat was niet echt een succesverhaal. De weg ernaartoe was echt heel indrukwekkend, grotendeels zandwegen en gigantische armoede. Het is bijna niet voor te stellen. Overal krotten en vuilnis, zo nu en dan afgewisseld met een niet al te kleine villa van Europese afkomst.

Inmiddels zijn we weer een dag verder. Vanmorgen hebben we rustig aan kunnen doen, waarna we met de bushtaxi naar een ander lokaal ziekenhuis zijn gereden. Het zoontje van onze huishoudster is astmatisch en is daardoor behoorlijk achtergebleven in de groei. Gerry heeft zich over hem ontfermd en achthonderd pufjes Ventolin en enkele consulten geregeld zodat hij geholpen kan worden. Ik ga met zijn ademhaling aan de slag zodat hij wanneer hij in een aanval schiet niet gaat hyperventileren. Het is een leuk en pienter manneke en er zit toekomst in, dus het is zeker de moeite waard om in hem te investeren. Vanwege mijn toekomstplannen weet ik niet of ik hier volgend jaar weer zal zijn, maar Lenny en Maxie zijn twee *locals* die ik na thuiskomst zal blijven volgen en sponsoren waar mogelijk.

Overigens was de tandartsstoel kansloos versleten, alle luchtslangen van het boorplatform waren volledig verteerd door het Afrikaanse klimaat. We geven het nog niet op maar het zal geen kortetermijnoplossing worden. In de tussentijd ben ik aan de slag gegaan met de belangrijkste computer van het ziekenhuis, welke door een lokale 'expert' compleet 'over de rooi' was gejaagd. Ik ben vandaag ook in aanraking gekomen met de andere kant van de volksmentaliteit, welke mij er even niet subtiel aan hebben herinnerd waarom ik mijn

ICT-carrière aan de wilgen heb gehangen. Ik was het echt zo beu om altijd maar de zelfveroorzaakte sores van mensen op te lossen (zeker van diegenen die dachten dat ze er veel verstand van hadden), daar wilde ik echt niet mee door. Wat dat betreft maakt het niet uit of je in Nederland of in Gambia zit, het komt redelijk op hetzelfde neer.

Vanavond hebben we nog een leuk diner gehad bij twee dames van de eerder genoemde Nederlandse onderwijsstichting. Lekker gezellig in het donker buiten dineren, want de stroom klapte er weer uit. Soms is dat verschrikkelijk irritant, maar eerlijk is eerlijk, het heeft ook zo zijn charmes. Nu nog wat huiswerk maken en mailen met Siemens en kijken of ik een boekje Olof /Nederlands op de kop kan tikken. Het lijkt me wel leuk om dat te leren.

Morgen hebben we een vrije dag en zondagochtend gaan we nog even knutselen aan de x-ray. 's Avonds komen de vrienden van GFA aan! Dan gaat het pas echt beginnen! Nu de kamer behandelen met 'chemo muskito', en dan slapen.

Wasdag balansdag

Nog enkele uren, en dan ben ik precies een week in Gambia. Vandaag heb ik de eerste was gedaan en ik begin me steeds meer thuis te voelen nu de eerste onwennigheden voorbij zijn. Een mooi moment om de eerste balans van de week op te maken. De afgelopen week heb ik op mijn blog vooral ervaringen beschreven die ik zo gaandeweg heb meegemaakt, maar natuurlijk gaat achter al die externe ervaringen veel meer schuil.

Langzamerhand begin ik steeds meer de mensen achter de mensen hier te kennen en hoe alles hier in elkaar steekt. Vanmorgen lag ik behoorlijk depressief in bed over deze waarneming, want het geeft niet het gevoel dat ik hier nuttig bezig ben. Aangezien ik hier niet voor vakantie ben maar voor ontwikkelingshulp lijkt het me een goed idee om me vanaf nu te gaan richten op dat wat er wel toedoet en wetende dat ik de wereld niet kan verbeteren in twee maanden, noch het systeem kan veranderen. Waarom zou ik dat willen? Dat is kansloos, dergelijke structurele veranderingen kunnen alleen van binnenuit plaatsvinden, of dat nu in het groot is of in het klein. Elke andere manier is het verkondigen van een andermans verhaal of religie en de geschiedenis laat zien dat zoiets nooit heeft gewerkt.

Ik wil me gaan richten op de mensen hier en hen bij de hand nemen en ze opleiden. Tenslotte moeten zij hier de boel

voortzetten als wij straks weer weg zijn en uiteindelijk moeten wij totaal overbodig worden. Alleen materiaal en kennis brengen is niet voldoende, met materiaal wordt hier totaal anders omgesprongen en het kennisniveau is erg laag. De missie is om langeretermijndoelen uit te zetten en vooral om te werken aan het verantwoordelijkheidsgevoel van de mensen. Dat ze beseffen dat ze er toedoen, dat ze een verschil kunnen maken, zij het in kleine stapjes. Zij moeten hier de boel draaiende houden, niet ik.

Ik zie steeds meer dat ondanks enkele culturele verschillen, het niet zoveel uitmaakt waar je woont. Mensen hebben over het algemeen gewoon allemaal dezelfde problemen, hetzelfde verhaal, het wordt alleen anders verteld en komt anders tot uiting. Het gaat erom dat de meeste mensen nog steeds geloven in het verhaal: wie ik ben, is wat ik heb, wie ik ben, is wat anderen van mij denken en wie ik ben, is wat ik presteer. En hoe verleidelijk het ook is om te geloven, het is kul van de bovenste plank. Het is een sublieme illusie waar we massaal in geloven, maar het is onwaar, net zoals dat de zon ook nooit ondergaat. Dat is alleen maar 'waar' vanuit het perspectief van de waarnemer. Het is deze hardnekkige, onverbeterlijke verkramptheid dat de meeste problemen waar dan ook ter wereld tot in de lengte der dagen in stand blijft houden wanneer niemand zich eraan waagt om zich buiten de gebaande paden te begeven.

Dat is ook niet simpel, want men kan nu eenmaal niet zien wat niet zichtbaar is. Je ogen echt openen vergt moed waarbij je goed op moet letten dat je niet van de ene valkuil in de andere tuimelt. Je vraagt je wellicht af waarom ik dit relaas hier uiteenzet, want het heeft tenslotte niet direct iets met mijn werk hier te maken. Of toch wel? Jazeker, het is het meest fundamentele wat er is! Wie echt iets wil veranderen

zal bij de bron moeten beginnen, of het nu om jezelf of om je naaste gaat of zelfs om een ander land. Dat is een belangrijk gegeven om goed te beseffen. Want als je daar niet op gaat bouwen blijf je dweilen met de kraan open. Je denkt dan dat je aan een grondige renovatie bezig bent, maar in werkelijkheid geef je dan alleen je huis een nieuw likje verf en zeg je daarna trots: 'Kijk, dit is een heel ander huis dan het eerst was.' Terwijl de fundering eronder weg ligt te rotten!

Dan nu terug naar vanmorgen, want ik dacht bij mezelf: hoe ga ik met dit gegeven de rest van de tijd mijzelf nuttig maken? Het antwoord is mijn ogen wijd open houden en goed luisteren, in de stroom meegaan zoals het komt. Dan komt er op het juiste moment vanzelf een handeling op gang die doet wat hij moet doen. Hoe ik dat zo zeker weet? Omdat het gebeurt, zo werkt het nu eenmaal. Het is erg eenvoudig. Ik weet nu op welke manier ik de boel moet gaan aanpakken, en welke intenties daarbij helpen en welke niet. Het gaat er dus niet zozeer om wát je doet maar waaróm je dat doet. Al lijkt het aan de buitenkant geen verschil te maken; hier moet je de boot niet missen, anders zijn je handelingen en de daaruit komende resultaten niet waardevoller dan het aan de man brengen van (nog meer) bullshit en gebakken lucht.

Hoezo depressief? Dat valt eigenlijk best wel mee. Het is een mooie analyse en legt perfect bloot waar de knelpunten zitten en als je dat weet kun je het ombuigen en naar je hand zetten. Dan word je echt waardevol zonder waardevol te willen zijn of omdat anderen dat van je verwachten. Het ontvouwt dan vanzelf en is een mooie drijfveer. Dan wordt ontwikkelingswerk zinnig.

Nu ga ik van mijn vrije dag genieten, want morgenvroeg gaan we terug naar het lokale ziekenhuis.

7000 kilometer en drie weken verder...

Is gisterenavond dan eindelijk de rijdende ploeg van Go For Africa aangekomen. Ik vond het ontzettend leuk om ze samen met de andere passagiers op te wachten in Tanji. Het was goed om Simone en GJ weer terug te zien, ik was heel erg benieuwd hoe het ze was befallen. Voor zover ik kon opmaken hebben ze een goede reis gehad die redelijk soepel is verlopen. Ik hoop dat de rest van de ploeg het goed gaat hebben in dit mooie land. Het lijken allemaal stuk voor stuk hele relaxte gasten! Komende weken zal ik ook proberen wat meer in contact te komen, want dat is er op de barreldag en het welkomstbuffet niet van gekomen. We waren veelal druk geweest met onze eigen dingen. Maar toch, we zijn één club onder dezelfde vlag en ik wil niet te veel een eilandje worden, ook al zitten we dan in een huis op een kwartier rijden van Tanji.

Vandaag is het de rustdag, maar ondanks dat gaan wij vandaag toch alvast wat rommelen met de container, want een deel van de ploeg vertrekt morgen al naar Senegal. Gerry en ik waarschijnlijk pas over twee weken, maar zoals met alles hier kan dat van dag tot dag veranderen. Als het zo uitkomt, komen Simone en GJ vanmiddag bij ons eten. Dat lijkt me wel gezellig want tenslotte heb ik het aan Simone te danken dat ik bij GFA terecht ben gekomen en deels ook dat ik aan heel dit avontuur kon beginnen.

Nu eerst even aan de koffie en dan richting Tanji voor een eerste bespreking. Nu GFA is aangekomen gaat het werkelijke avontuur pas beginnen en zal ik niet meer zoveel vrije tijd hebben als afgelopen week. O ja, nog even over de x-ray: we zijn nog met diverse partijen aan het kijken voor een oplossing. Nu is het wachten op een aantal antwoorden van Nederlandse bedrijven. Inmiddels weten we dat een soortgelijke machine in een Nederlands ziekenhuis staat dat hem niet meer gebruikt. Indien reparatie niet meer lukt, gaan we kijken of we die machine hierheen kunnen krijgen.

Er zit trouwens een jongen in de GFA-ploeg die ik heel erg leuk vind, elke keer als ik hem zie denk ik: wauw, wat een te gekke kerel. Het is niet alleen zijn leuke koppie, maar de hele *vibe* die om hem heen hangt. Ik weet zijn naam en heb zelfs zijn e-mailadres en telefoonnummer en heb hem ook al een paar keer gezien, maar om de een of andere reden ben ik er nog niet in geslaagd om met hem in contact te komen. Ik ben gewoon te verlegen, maar ik zou eerlijk gezegd ook niet weten wat ik tegen hem moet zeggen. Is dat niet hetzelfde? Ja, denk het eigenlijk wel.

Dat gezegd hebbende ben ik wel benieuwd waar en/of dit ergens naartoe gaat. Vanaf de eerste keer dat ik hem zag voelde ik reeds die aantrekking. Of het echt verliefdheid is? Dat weet ik niet. Ik kan het niet vergelijken met mijn echte verliefdheid die ik eerder heb gekend, maar ik vind hem wel erg interessant. Echter is dat ook meteen het ongemakkelijke eraan. Ik verblijf nu namelijk in een land waar je homoseksualiteit voor jezelf moet houden, anders beland je in de bak. Om die reden draag ik hier ook een ring aan mijn linkerhand en hang ik tegen iedereen een verhaal op dat ik verloofd ben, zelfs de mensen van de Nederlandse ploeg waar ik niet direct betrokken bij ben.

Ik weet wel dat die actie niet bepaald helpt om in contact te komen met iemand die ik leuk vind (intentie en handelingen liggen niet op een lijn) maar ik heb weinig keuze. Ik moet aan mijn veiligheid denken en hoe leuk ik die kerel ook vind, ik wil er geen gevangenisstraf voor riskeren. Daarbij weet ik helemaal niet of de jongen in kwestie een vriendin heeft of niet, of hij op jongens valt of niet en als hij dat wel zou doen, of ik dan wel in de smaak val. Ik ben nooit goed geweest in dat soort dingen, want ik snap de spelregels van sjansen helemaal niet. Een van de nadelen van mijn handicap die je er gratis bij krijgt. Los van mijn fysieke beperking heb ik ook een autisme spectrum stoornis (NLD-syndroom) en dat helpt niet echt mee in dit soort situaties.

Misschien zie ik spoken of ben ik in mijn hoofd dingen kloppend aan het maken, maar wat mij wel opviel was dat er een andere jongen uit de club verdacht veel interesse in hem toonde. Ze zaten steeds bij elkaar en degene die interesse toonde zat ook in zo'n kijk-mij-even-interessant-doen houding. Misschien lag het aan de hoeveelheid bier die ik op dat moment al gedronken had, maar ze hebben ook nog een beetje aan elkaar zitten frunniken volgens mij. Misschien snap ik de onbeschreven regels toch beter dan ikzelf denk. En misschien heeft de inhoud van deze alinea helemaal niks te betekenen. Bovendien weet ik verder niets van die jongen en misschien komen we elkaar wel helemaal niet meer tegen. Tuurlijk, ik zou hem kunnen mailen of sms'en, maar ik wil hem hier niet in moeilijkheden brengen of in verlegenheid brengen. Als ik dat al zou willen doen, dan kan ik daar beter mee wachten tot we beiden weer terug zijn in Nederland. Bovendien, hij heeft hier ook zijn eigen dingen te doen.

Eindconclusie: ik hoop dat hier wat uit mag groeien. Ik wacht het af en bemoei me er verder niet meer mee en laat

het universum zijn werk doen, erop vertrouwend dat ik vanzelf de impulsen krijg om te doen wat ik moet doen. Als het zo mag zijn, komt het universum vanzelf met een ‘oplossing’ die ik zelf niet eens had kunnen verzinnen. Want aan het einde van dit verhaal: al sinds het begin voel ik me aangetrokken en heb ik het los kunnen laten, maar het komt steeds weer terug en dat is niet voor niets, ook al zie ik de patronen niet en weet ik nog niet waar dit heen gaat. Maar het wordt vanzelf duidelijk. Loslaten zonder bemoeienis over de uitkomst. Daar gaat het om!

Delhi belly

Wanneer mijn co-worker Gerry op de wc zit om zijn *Delhi Belly* eruit te schijten (term voor de onvermijdbare reizigersdiarree waarvan het niet de vraag is of, maar wanneer je die krijgt) besluit ik om mijn dagboek bij te werken. Tja, je kunt maar ergens inspiratie van krijgen. Net even met het thuisfront en een goede vriend zitten skypen, maar dat valt via de 3G-stick niet mee. De verbinding is slecht en regelmatig valt de lijn helemaal weg. Maar goed, het is desondanks wel fijn om toch even wat andere stemmen te horen, al heb je het idee dat Darth Vader aan de telefoon is vanwege de slechte verbinding.

Vanmorgen hebben alle studententeams een presentatie over hun projecten die ze hier gaan uitvoeren gegeven en is de verdeling bekendgemaakt waar ze aan het werk gaan om onze Afrikaanse vrienden de kneepjes van het vak te leren en om zelf de kneepjes van hoe Afrika werkt te leren... Ben benieuwd hoe het ze zal bevallen, ik wens ze alle goeds. Gerry en ik hebben kort zendtijd gekregen, al hebben wij dan buiten het internetcafé in Senegal geen officiële projecten en opdrachten. Wij zijn hier vooral voor de ondersteuning van de studenten en de computers die op diverse scholen worden uitgerold.

Daarnaast zal ik nog eerste hulp verlenen als het nodig is. En als een van onze mensen ziek wordt of een ongeluk krijgt

ben ik er ook voor ze. Gelukkig heb ik mijn connecties met het lokale hospitaal al gemaakt en ik heb een flinke voorraad zelfzorgmedicatie bij me, dus dat zit verder wel goed. Tevens hebben we vandaag nog een laptop opgeknapt van een van de compoundhouders en een discussie gehad over een Italiaanse koffiepots. Morgenvroeg om 10.00 uur heb ik mijn eerste afspraak met de lokale fysiotherapeute van Duitse afkomst. Dat wordt alweer een avontuur op zichzelf. We gaan zien wat de komende week ons gaat brengen. Een deel van het team is vandaag vertrokken naar Senegal.

Veel foto's heb ik echter nog niet gemaakt want daar kom ik gewoonweg niet aan toe. Iedereen is blij dat we er zijn, met het gevolg dat iedereen onze aandacht wil hebben, wat weer maakt dat we veel te doen hebben. We zijn hier ook niet op vakantie. Bovendien, Gambianen vinden het niet zomaar prettig om gefotografeerd te worden, dus voorzichtigheid is op zijn plaats.

Ik ga zelf nu ook richting de porseleinen troon (denk dat ik onderhand wel aan de beurt ben), maar daar zal ik verder geen verslag van doen.

Reggae dancing

Inmiddels ben ik in de tweede week aanbeland. Woensdag en donderdag stonden vooral in het teken van wat algemene klusjes doen, waaronder reparatiewerkzaamheden in het internetcafé van Future for Young People in Tanji. Verder ben ik begonnen een collega te helpen die met speciale *automotive software* onderwijs gaat verzorgen. Deze software draait niet op 'Ubuntu', dus komt er nog wat kunst- en vliegwerk aan te pas om dat draaiend te krijgen, maar ik heb er goede hoop op dat het gaat lukken.

Gisteren ben ik voor de tweede keer bij de Duitse fysiotherapeute geweest. Hoewel de oefeningen die zij met mij doet totaal anders zijn dan de fysio in Nederland en ik in eerste instantie ook niet echt het idee had dat ze heel effectief waren, moet ik toch toegeven dat ik er wel degelijk baat bij heb. Daarnaast heeft ze mij vanavond uitgenodigd voor een feest, maar zoals met alles kijk ik op het moment zelf of ik er zin in heb of niet. Tevens heb ik voor het eerst een dag gewerkt los van Gerry. Gerry moest werken op het Gambia College en ik was beschikbaar voor de GFA-ploeg. Ik heb voor het eerst zelf een rit afgelegd in de busstaxi. Ik heb dat de laatste twee weken samen met Gerry gedaan, dus ik weet nu hoe het werkt. In het begin had ik heel veel moeite om me hier goed te oriënteren. Dat komt omdat hier bijna geen plaatsnaambordjes gebruikt worden, om over straatnamen en huisnum-

mers maar te zwijgen. Je moet jezelf oriënteren op bomen, huizen, muurschilderingen enzovoorts. Totaal anders dan bij ons dus. Maar nu gaat het stukken beter en weet ik mijn weg wel te vinden.

Mijn eerste ervaring met *bumbsters* (lokaal woord voor gladjanussen die met mooie praatjes en egostrelend geklets je van je spullen willen ontdoen) heb ik inmiddels ook al gehad. Maar ik ben te rechtlijnig voor dat soort nonsens en dat komt eigenlijk wel goed van pas, want daardoor krijgen ze geen vat op mij. Bovendien kun je in dit gebied als westerling prima alleen over straat. Uiteraard komt hier ook wel eens rottigheid voor, maar over het algemeen is men niet gewelddadig. En als de locals al een hekel hebben aan *tubabs* (locaal woord voor blanke), dan laten ze dat eerder merken door je te naaien bij het wisselkantoor. Ja, ook dat hebben ze al geprobeerd en ook dat is ze niet gelukt!

Bovendien spreek ik inmiddels enkele woorden Olof, vooral het begroeten. Als je trouwens niet oplet duurt dat zo'n tien minuten per persoon en heb je de hele familie al afgerateld voordat je ter zake kunt komen. Maar goed, daar weet je dan wel sympathie mee te wekken en dat komt eigenlijk altijd wel van pas als er onderhandeld moet worden. Aangezien dat hier ongeveer bij alles moet, helpt dat wel mee.

We hebben de vrijdag afgesloten met een diner in de Blue Kitchen. Henk (een Nederlander die hier meerdere succesvolle ondernemingen heeft draaien) was jarig en hij is tevens een van Gerry's werkgevers, voor zover ik heb begrepen. Bijna alle ontwikkelingswerkers en/of Nederlandse ondernemers die hier gesetteld zijn kennen elkaar wel zo'n beetje. Via via zijn we half om half uitgenodigd. Het was hoe dan

ook een gezellige avond en ik heb weer leuke en interessante contacten opgedaan.

Verder kijk ik wel wat ik dit weekeind nog ga doen. Ankie vertelde me dat er hier in de buurt een zwembad aan zee of iets dergelijks is, dus misschien dat ik dat eens ga bekijken. Waarschijnlijk ga ik morgen, als ik daar zin in heb, samen met Lenny naar een reggaeparty. Dat lijkt me nog eens een avontuur om mee te maken.

Zaterdag reflectiedag

Isis had gelijk, EMDR op jezelf toepassen valt niet mee. Ik heb het vanmorgen een keer geprobeerd maar het is niet te doen. O nee, ik had geen Luke-flashbacks of zoiets, maar ik voelde me gewoon superkut! Ik begin mijn draai hier in Gambia steeds beter te vinden. Alles begint al een stuk vertrouwder te voelen en dat op zichzelf is natuurlijk wel een goed gegeven. Maar eerlijk is eerlijk, deze gewenning heeft ook een keerzijde: nu de eerste indrukken aan het landen zijn en de nieuwigheid eraf is komt er ook weer ruimte voor oud zeer of gedragspatronen die ik altijd al heb gehad en die hier niet anders zijn.

Ik moet aan sommige gebruiken nog steeds erg wennen en los daarvan kan ik er niet onderuit dat het werk dat we hier doen niet veel meer is dan dweilen met de kraan open. Die conclusie is wellicht een beetje vlug na twee weken. Maar ik heb in de tussentijd al veel mensen gesproken die hier al jaren actief zijn en bij wie de moed aardig in de schoenen is gezakt en die zelfs beweren dat de situatie (daarmee bedoelen ze vooral de luiheid en laksheid van veel locals) steeds erger wordt. Ik heb daarom in deze week voor mezelf besloten dat ik me helemaal anders ga opstellen in de tijd dat ik hier ben. Zijn er problemen? Dan gaat de local het oplossen, niet ik! Ik zal uitleggen wat het probleem is; uitleggen hoe je het kan oplossen maar ik laat het diegene zelf doen. Als ze structureel

verbetering willen van hun leefomgeving, dan zullen ze dat uiteindelijk toch zelf moeten doen. En als ze dat niet willen? Dan kom ik hier nooit meer terug, want dan heeft mijn aanwezigheid helemaal geen zin! Dan verspil ik alleen maar veel tijd en geld! Een aan GFA verwante persoon heeft dat eens heel mooi verwoord: ‘Zouden de locals nog zo blij zijn met GFA als ze nu eens een keer alleen kwamen voor de kennis, dus zonder auto’s en containers volgepropt met spullen?’ Ik durf er geen harde uitspraken over te doen, maar het geeft wel te denken...

Natuurlijk, ik snap ook wel dat de mensen hier mee willen komen met de ontwikkelingen in de wereld, maar daar is meer voor nodig dan enkel materialen en kennisoverdracht. Ze moeten leren weten waarom ze willen wat ze willen en daar verantwoordelijkheid voor leren dragen. Zolang dat niet in orde is (en ik twijfel er zeer aan of dat gaat gebeuren) heeft al het ‘goede doelen-werk’ totaal geen zin. Alle spullen die kapotgaan worden aan de kant geflikkerd, want er is niemand die het maken kan. En wat is het gevolg? Alle goed bedoelde ontwikkelingshulp en idealistische barmhartigheid, inclusief die van mijzelf, hebben totaal geen toegevoegde waarde. Het is energie steken in een bodemloze put. Maar in deze wil men maar wat graag in domme sprookjes blijven geloven: het is kicken om te geloven dat je met sprookjespoeder een vliegtuig in de lucht kunt houden, maar als je echt iets wil bereiken (wil leren vliegen), dan zul je toch iets meer verstand van aerodynamica et cetera moeten hebben. Anders dondert de hele kist direct naar beneden. Je moet verdomme volledige piloten opleiden! Geen halve idioten die alleen maar willen vliegen, maar het opstijgen en landen liever aan een ander overlaten!

Waarom pak ik eigenlijk niet direct mijn spullen en ga ik terug naar huis? Waarom wel? Ik heb tenslotte al alles betaald

en uitgepland. Er is niemand die me nu al terugverwacht. Daarbij wil ik eerst eens kijken of ik de komende week met mijn nieuwe idee het wel voor elkaar krijg om zoden aan de dijk te zetten; of in elk geval de kraan die wagenwijd openstaat drupsgewijs dicht te draaien zodat er ook minder gedweild hoeft te worden. En mocht dat niet helpen, dan kan ik altijd nog eens een goed gesprek met Joost hebben. Als dat ook niet helpt? Dan kan ik altijd nog vertrekken of gewoon vakantie gaan vieren.

Maar er zit ook een meer persoonlijke kant aan dit verhaal. Ik baal er echt enorm van dat wij als team drie zo'n losse flodder binnen het hele GFA-verhaal zijn. Gerry heeft daar helemaal geen last van, hij is al goed bekend hier in Gambia en hij heeft hier inmiddels een vriendin. Bovendien is hij een stuk ouder en doet hij graag zijn eigen ding. Ik heb dat tot op zekere hoogte net zo, maar ik ben wel wat jonger. Los daarvan wil ik me gewoon wat meer betrokken voelen. Nu helpt het natuurlijk ook niet echt mee dat wij in Brusubi zitten en dat we de reis niet hebben gemaakt van drie weken, maar los van alles vind ik het toch niet cool. Aan de andere kant, wat als ik wel op hun compound zou zitten en me meer met de groep bezighoud, zou ik dat echt fijner vinden? Ik weet het niet. Misschien wel maar misschien ook niet. Over het algemeen heb ik toch heel andere interesses en daarbij: hoewel ik een makkelijke prater ben maak ik niet gemakkelijk contact. Het is niet dat ik het niet wil, maar ik weet gewoonweg niet hoe ik dat goed moet aanpakken.

Dit is geen opzichzelfstaand feit. Ik heb dit altijd al gehad. Vanwege wie en wat ik ben is mijn sociaal leven altijd relatief beperkt geweest. Ja, ik ben ook wel enigszins selectief in wie ik in mijn leven toelaat, maar dat neemt niet weg dat ook ik een mens ben en de daarbij behorende behoeftes heb. Ik vind

het gewoon heel erg moeilijk om daar vorm aan te geven. Ik snap de spelregels niet. Enkel op mijn vaste vriendenclubje na maak ik moeilijk écht contact. Het voelt meestal alsof ik (net zoals bij zo'n oude blokkendoos) een vierkant blokje ben dat je in een ronde pijp probeert te duwen. Het is af en toe erg frustrerend. Waarom kan ik nou niet gewoon zijn en (mee)doen zoals alle anderen? Wellicht omdat ik nu eenmaal ben zoals ik ben, waar dan ook.

Daar komt ook nog eens bij dat ik hier niet mag uitkomen voor mijn geardheid. Zelfs tegen de Nederlanders loop ik alles bij elkaar te liegen. Allicht, ik weet wel waarvoor ik het doe, maar ik vind het onderhand stierlijk vervelend! Ik kan alleen niet riskeren dat iemand uit de school klappt want dan zou dit ontwikkelingswerk wel eens zijn einde in de gevangenis kunnen vinden. Niet dat ik de behoefte voel om als de huppelende homo alle aandacht op te eisen. Het enige wat ik wil is er gewoon niet over hoeven te liegen. Ik heb potverdomme al jaren van mijn leven gemist doordat ik niet uit de kast durfde te komen. Ik was uiteindelijk zo blij dat ik niet meer langer die leugens en maskers hoefde op te houden en nu moet het gewoon weer opnieuw en dat ben ik helemaal zat.

Ik ben altijd erg dankbaar voor het leven. Ik loop waarschijnlijk niet voor Jan Lul rond op deze wereld, want ik had al gemakkelijk twee keer ramdood kunnen zijn. Ik heb mijn vroege geboorte (al na zevenentwintig weken!) ternauwernood overleefd. Dat heb ik mede te danken aan het feit dat het verplegend personeel mijn levenslust heeft gezien en daarom voor mij heeft gevochten. Enkele jaren geleden was ik er weer bijna geweest na een ongeluk waar ik niet meer schade van heb opgelopen dan ik al reeds had.

Over het algemeen ben ik heel gelukkig met mijzelf. Ik ken mijn zwakheden en mijn talenten. Over het algemeen lukt het mij prima om dat in een goede balans met elkaar te houden. Ook met mijn geaardheid heb ik geen problemen. Dat wil letterlijk zeggen: ik heb er geen problemen mee dat ik homoseksueel ben. Wat niet betekent dat ik geen moeite kan hebben met de hardheid van de wereld, plus het gegeven dat mijn normen, waarden en mijn eigen waardigheid regelmatig in groot contrast hiermee staan. Daarmee moet ik steeds opnieuw leren omgaan.

Het enige waar ik soms wel oprecht van baal is dat ik zo'n autistische, sociale 'nitwit' ben. Ja, ik weet wel: het is zoals het is, het is goed zoals het is, je bent zoals je bent; bla bla bla bla bla... Zal allemaal wel zo zijn, maar waar komt dan die behoefte vandaan? Ik heb dat nooit gehad, tot ik mijn eerste vriendje leerde kennen en na Luke is dat alleen maar heftiger geworden. Ik heb het belang leren kennen van affectieve relaties en vriendschappen. Dat biedt ontzettend veel moois, maar voor iemand die er geen gevoel en talent in heeft valt het niet mee om met die dans mee te dansen. Ik voel me soms echt het vreemde eendje in deze wereld, maar zeker niet het lelijke!

Soms zou ik willen dat het universum mij er wat meer van geeft, maar ik denk eerder dat ik me wat meer moet gaan buigen naar wat ik het universum te bieden heb met wie ik ben, wat ik doe en wat ik kan! Mja, eigenlijk is dat ook niet waar. Ik wil diep vanbinnen niet dat de spelregels worden veranderd, maar ik zou de spelregels wat beter willen begrijpen en leren gebruiken, of als zelfs dat te veel gevraagd is, op zijn minst willen begrijpen waarom dit gebeurt zoals het gebeurt. Het leven geeft het meeste aan hen die het meeste maken van wat het leven hen geeft. Het leven heeft mij het

geschenk van affectie gegeven, dat heb ik al een paar keer mogen ervaren en ondanks dat het niet altijd gemakkelijk was ben ik er wel heel blij mee. Daarbij, ik geloof er niet in dat het universum sadistisch is, dus rest mij de vraag: waarom word ik steeds weer met gevoelens van sociaal en relationeel gemis geconfronteerd als 'het' dat mij gemaakt heeft er ook verantwoordelijk voor is dat ik er geen aanleg voor heb? Dat is best een interessante vraag!

Ik laat het gewoon los, ik zie dat op dit moment nog niet in. In elk geval zal ik op de moeilijke momenten weer wat vaker de hartcoherentie oppakken samen met de mindfulness. Dat helpt altijd om weer bij mezelf terug te komen, bij wat er is en om fases wanneer ik blijf steken om te buigen naar productiviteit. In elk geval geen doe-het-zelf EMDR, want dat heeft totaal geen zin, zoals gebleken!

Je hebt altijd een keuze...

Na de laatste remaster van vandaag aangezet te hebben en net mijn koude Timeless Beef Menu met koude frieten te hebben weggewerkt ga ik mijn dagboek bijwerken. Afgelopen maandag is de GFA-trein vertrokken en daarom ben ik er bijna niet meer aan toe gekomen.

Afgelopen weekeinde ben ik trouwens niet naar de reggaeparty geweest, dat komt dit weekeinde. Op zaterdag tijdens een teamoverleg met de directeur werd afgesproken dat we maandag al om 09.00 uur *acte de présence* mochten geven op de PASS en het leek me niet zo'n puik plan om dan tot diep in de nacht op stap te gaan en half gaar op het werk aan te komen. Afgelopen weekeinde ben ik ook nog even bezig geweest met mijn kennis van de ademtherapie: het zoontje van onze huishoudster, zij is tevens de nieuwe vlam van Gerry, heeft een vorm van astma en begint vaak te hyperventileren op het moment dat hij een aanval krijgt; dit vanwege dat hij bang is om helemaal uit te ademen. We zijn met hem naar het ziekenhuis geweest en daar heeft hij oefeningen meegekregen van een Nederlandse fysio. Hier begreep hij erg weinig van, maar ik heb gezegd dat ik het verder zou oppakken met hem en dat heb ik dus ook gedaan met goed resultaat. Het gaat steeds beter.

Maandag is onze week begonnen op de PASS, een (auto)technische school waar twee van de GFA-studenten stage lopen.

Daar zijn we begonnen met het updaten en onderhouden van de oude systemen en hebben we de nieuwe systemen geïnstalleerd en uitgelegd. De nieuwe systemen zijn allemaal voorzien van het ‘Electude’-systeem. Dat hangt me trouwens bijna de keel uit, want het heeft ontzettend veel werk gekost om dat aan de gang te krijgen. Voor de technisch geïnteresseerden onder ons: de GEA-systemen draaien op Ubuntu Linux, dit omdat deze software gratis en *open source* is, waardoor je dus geen etterbakkerij hebt met licenties zoals je dat bij Windows wel tegenkomt. Daarnaast is Linux een stuk veiliger en veel minder (lees nihil) vatbaar voor virussen, wat vanwege het gebrek aan snelle internetverbindingen en goede antivirussoftware weer een voordeel biedt.

Maar Electude is hier niet voor ontworpen, dus daar is het nodige kunst- en vliegwerk bij gepaard om het toch draaiende te krijgen. Het is gelukt, maar niet van ganser harte. Dat project slokt de hele week al mijn vrije tijd op, want het is nogal cruciaal voor de hele automotivesector van GEA dat dit pakket gaat werken. Wordt dus nog vervolgd. We hebben de maandag afgesloten met een diner thuis, voor het eerst met zijn allen en nog wat kennissen. Dat was erg gezellig.

Dinsdag hebben we een soort herhaling van maandag gehad, alleen dan op een andere school. Vandaag is ook Danny voor het eerst mee geweest. Hij is een Gambiaanse ICT’er van vrij hoog niveau. Het is de bedoeling dat hij voor GEA de honneurs gaat waarnemen op het moment dat Gerry en ik weer zijn vertrokken. Hij is bovendien heel gemotiveerd en heeft verstand van zaken. Een hele welkome aanvulling dus en dat is vrij uitzonderlijk want de meeste locale technische mensen (ook wel ‘Klojo Localé’ genoemd) zijn veelal onkundige gasten die veel meer kapotmaken dan dat ze iets repareren. Daar moet je dan nog voor dokken ook! Gelukkig hebben wij een

lot uit de loterij, dat ook echt wat kan betekenen voor zijn eigen mensen, en we werken goed samen.

's Avonds hebben we weer met een paar man thuis gegeten. Dit keer was het voor mij iets minder gezellig, ik was namelijk gebeten door een of ander lomp insect (weet nog steeds niet wat en hoe dat ooit onder mijn kleren terecht is gekomen), maar van het een op het andere moment werd mijn linkerbovenbeen dik en rood en beten die voelden als messteken. Daar krijg je dan niet bepaald het 'Zwitserlevengevoel' van zeg maar... Dus ik heb direct het hele huis bespoten, mijn bed verschoond, gedoucht en mijn kleren verwisseld. De dag daarna was het grootste leed gelukkig weer geleden.

Vanaf woensdag hebben we ook beschikking over een eigen auto, helaas geen automaat, dus zelf rijden zit er voor mij niet in. Dat vind ik overigens niet erg, want het verkeer hier is een grote ongeorganiseerde puinhoop waar het recht van de auto met de luidste claxon bindend is. Toch vind ik dat wel de prettigste manier van vervoer, want dan ben je tenminste niet afhankelijk van lokaal vervoer en kun je zelf wat gemakkelijker bepalen waar en wanneer je ergens naartoe wilt.

We zijn woensdag naar het GTTI in Banjul gereden. Veel hebben we niet kunnen doen want vijf minuten na aankomst knalde de stroom eruit en dan ben je snel afgewerkt als computerman. Dus de rest van woensdag heeft in het teken gestaan van doorwerken aan het Electude-project en nog verder zaken uitwerken met Danny. O ja, de eerste confrontatie met de politie hebben we ook al gehad, maar dat had verder niet al te veel om het lijf... In de avond met de rest van de GFA-club gegeten bij Kairoh Garden (nadat Gerry de dimlichten had gerepareerd van de auto, zekeringen doorgebrand of zo-iets) en daarna weer aan de slag.

Vandaag (donderdag) hebben we een aantal systemen afgeleverd bij een school annex scoutingvereniging. Tussen de middag hebben we met zijn drieën een onofficieel teaminterview gehouden, omdat een aantal dingen mij erg dwarszaten over de aanpak en manier van werken. Ik had te veel het gevoel dat we vooral veel lapwerk aan het uitvoeren zijn in plaats van structureel dingen anders te gaan doorvoeren. Dat valt ook niet mee in twee maanden, maar je moet ergens beginnen. Bovendien hebben we nu een goede, lokale teamgenoot die zaken kan voortzetten en die weet waar de lokale bevolking werkelijk behoefte aan heeft en hoe dat goed over te brengen.

Ik heb daar heel erg op door lopen hakken, maar dat moest even. Ik ben hier voor het eerst en ik voorzie nu al dat wanneer er niet iets gaat veranderen er ook letterlijk niets veranderen zal. We heffen het glas, we deden een plas en alles bleef zoals het was. Of zoals ik het graag zelf verwoord: 'inzicht zonder handeling brengt geen verandering!' Je kunt nog zoveel weten, nog zoveel ideeën hebben, maar als je doorbouwt op een slecht fundament krijg je een schots en scheef huis dat bij het minste of geringste instort.

Dat drammen (waar ik zo nu en dan wanneer nodig meesterlijk goed in ben) is niet voor niets gebleken, want wat blijkt: mijn combinatie van onderbuikgevoelens en gezond verstand bleken het bij het rechte eind te hebben. Danny voelde het precies zo! Maar uit respect voor de tubabs (blanken) hield hij daar zijn mond over dicht. Toen heb ik dat taboe direct de grond in geboord en hem gezegd dat hij nu een volledig lid van ons team is en dat we honderd procent gelijk zijn ondanks onze uiterlijke en culturele verschillen. Dus, trek je mond open en praat! Jij gaat het straks hier doen en wij gaan weer weg, dus wie zijn wij om te denken dat wat wij doen altijd het juiste is... We hebben afgesproken een vergadering

te beleggen met de directeur van ons team om dit grondig aan te pakken. Er is geen goed fundament gelegd en dat moet nodig gerepareerd gaan worden en ik zie dat helder omdat ik A: een heldere visie heb. B: omdat ik nieuw ben hier, ik kijk nog zonder waas en zonder belangenverstrengeling naar wat er gebeurt. Echt, kijken en observeren, daar leer je heel veel van. Vervolgens feedback geven zonder nonsens maar wel met respect voor eenieders inzet, dan kun je kritisch zijn zonder dat je elkaars vijanden wordt.

Alles draait namelijk in dit werk om mensen te laten inzien dat ze een keuze hebben om dingen anders te doen dan dat ze altijd al deden. En wat is daar voor nodig? Kennis... Zonder kennis over hoe het een en ander in elkaar steekt kun je nooit verandering in gang zetten, dan blijf je altijd maar in dezelfde kringetjes ronddraaien. Kennis geeft mensen een keuzemogelijkheid. Nee, het wil lang niet altijd zeggen dat mensen die keuze ook echt gaan maken, maar ze hebben hem wel. Er is moed en lef voor nodig om uit je comfortzone te komen, of dat nu om grote nationale of kleine persoonlijke dingen gaat, dat maakt niet zoveel uit. Ik heb het al eerder gezegd, in twee maanden tijd gaat dat niet gebeuren. Voor structurele veranderingen moet men bereid zijn om de eigen zienswijze te verbreden en taboes te doorbreken. Die taak is niet aan mij, maar ik kan wel een voortrekker zijn door kennis te brengen over hoe zaken werken. Ik gaf het eerder al aan: het is leuk om te geloven dat je een vliegtuig in de lucht kunt houden met toverpoeder (en dat geloof je vanzelf als dat het enige is dat je ooit verteld wordt), maar als je echt wil weten hoe het werkt, dan zul je jezelf moeten verdiepen in de aerodynamica en natuurwetten.

Ik ben ervan overtuigd dat als mensen hier eenmaal andere kennis en dus een andere keuzemogelijkheid erbij hebben, ze

dan vanzelf van binnenuit anders gaan bewegen. Uiteindelijk is evolutie iets wat in de gehele natuur voorkomt. Je kunt niet zonder want dan kun je niet overleven. Dus voor wie zich nog eens afvraagt of wat wij doen zinloos is? Nee, zeker niet! Ja, het kost misschien maanden, jaren, decennia, maar uiteindelijk zal er verandering plaatsvinden. Een goed begin is het halve werk.

Verrekte oogkleppen

Vanmorgen ben ik opgestaan met een onbehagelijk gevoel. Er spookte de hele tijd een nummer door mijn hoofd: 'Because We Believe'. Ik heb niet al te fijne herinneringen aan dat nummer, want dat werd altijd gedraaid op de seminarwerken waar ik zowel als deelnemer en als coach heb gewerkt. De laatste keer riep dat heftige emoties op omdat ik toen nogal in een neerwaartse spiraal zat tijdens mijn relatie met Luke. Geen wonder dat ik vanmorgen weer (daardoor misschien wel) werd overvallen door gevoelens van gemis en heimwee, en in tegenstelling tot andere keren had ik echt oprecht behoefte aan contact met hem. Dat werd ook nog eens versterkt doordat ik nog wat werk voor hem moest voorbereiden en ik door alle drukte niet meer op MSN en Skype ben geweest. Ik heb het verder maar gelaten. Ik kan er wel weer een heel verhaal over gaan afsteken, maar dat is het bekende riedeltje. En ja, toch mis ik hem weer.

Even later stond ik onder de douche en spookte er een ander nummer door mijn hoofd: 'The Power of Love', een nummer dat ik gigantisch haat omdat daar weer herinneringen aan gekoppeld zijn vanwege een andere indrukwekkende ervaring. Ik vind het wel een mooi nummer, maar ik heb er gewoon een hekel aan. Daarna richting de fysio en even een boterham meepikken bij Timeless voordat ik naar de studentenevaluatie vertrok. Rond twaalf uur was er geen bus taxi te krijgen,

maar gelukkig kwam er niet lang daarna een GFA-wagen aanrijden die me een lift aanbood. Ik was ook nog bijna in de verkeerde bush taxi gestapt maar een behulpzame Gambiaan vertelde mij dat dit niet de goede was en dat hijzelf ook naar Tanji moest. Hem heb ik ook meegenomen in de GFA-wagen.

Eenmaal aan het rijden kwam ik erachter dat de evaluatie niet doorging maar dat het morgen is, fijn dat ze me even gebeld hebben. Dus de dames met de Gambiaan doorrijden en ik teruglopen. Toen werd ik aangesproken door een vriendelijke Gambiaan, die later een gigantische luhannes bleek te zijn. Hij bood me aan om vandaag euro's om te wisselen voor een *rate* van 4.5; dat is vrij hoog. We maakten een afspraak in de middag zodat we het geld zouden omruilen. We waren beiden op tijd, dus tot nog toe nog geen vuiltje aan de lucht. Op dat moment gingen we naar Timeless, hij wilde mijn geld zien, dus dat deed ik. Toen wilde hij het hebben zodat hij het kon omruilen, maar dat wilde ik niet. Stom van mij, maar hij had het al voor elkaar gekregen om mijn vertrouwen te winnen (ik blijk dus verschrikkelijk naïef van tijd tot tijd) en ik gaf het toch mee, ondanks dat heel mijn lijf 'NEE NEE!' schreeuwde, maar toen was het al te laat. Hij verdween uit het zicht en ik was € 100 lichter.

Daarna nog een paar keer naar zijn baas proberen te bellen, maar die had zijn telefoon natuurlijk uitgezet en waarschijnlijk ook zijn simkaart weg gedonderd, want die kosten hier geen drol. Wat was ik een domme lul zeg! Hoe kon ik nou zo stom zijn om een volslagen vreemde mijn geld mee te geven? Dat zou ik elders nooit doen met iemand die ik niet ken! Maar ik ben soms gewoon te goed van vertrouwen. En wat speelde er uit de radio bij Timeless? 'The Power of Love'! Het is niet te geloven. Ik hoop dat hij gelukkig mag worden van mijn centen. Ik kan ze uiteindelijk missen, het was dus even

een harde, pijnlijke les. Daarna kreeg ik te horen dat Mieke ooit hetzelfde is overkomen met het vijfvoudige van wat ik ben kwijtgeraakt. Ik ben wel verzekerd voor gestolen contanten, maar volgens Mieke is aangifte doen volkomen zinloos. Het duurt in en uit, en bovendien was ik blijkbaar zelf ook in overtreding omdat geld wisselen op straat niet mag en dat had me nog meer gezeik opgeleverd dan ik eigenlijk al had.

Hoewel ik me echt de domste sukkel van de hele wereld voelde op dat moment, zie ik toch wel waarom dit nu op deze manier zo moest gebeuren. Dit gebeurde me exact op het moment dat ik het zo naar mijn zin had hier in Gambia, dat ik alles iets te leuk en iets te mooi begon te vinden. Het lijkt dan alleen nog maar rozengeur en maneschijn te zijn, wat het natuurlijk niet allemaal is. Dit is duidelijk een manier van het leven om mij weer even bij de les te houden.

Vanavond lekker feesten met Lenny, en het maar snel weer vergeten. Morgen naar de studentenevaluatie en het weekend ga ik voor Luke aan het werk; niet vandaag, omdat ik anders bang ben dat ik toch weer in oude patronen val om hem willens en wetens te willen contacteren. Mocht het morgen toch gebeuren, dan zij het zo. Nu even tukken en dan gaan we aan de zelfgekookte spaghetti van Gerry.

Funky monkey

Het geld is weer gewisseld en de was is weer gedaan, ik begin bijna een soort inwoner te worden. Natuurlijk is dat niet helemaal waar, maar de verwondering en de nieuwigheid van alles om me heen heeft duidelijk plaatsgemaakt voor een soort dagelijkse routine. Weliswaar een routine die niet saai is, maar die evengoed om elke morgen rond zes uur begint met geschal uit de moskee en een paar uur later de geiten in de tuin van de buurman (of op straat) die beginnen te blaten en mij uit mijn welverdiende slaap halen. Een ding weet je hier in elk geval wel zeker: de zon schijnt! Het is nu *dry season*, dus de komende maanden zal hier geen druppel water vallen.

Komende week ga ik met mijn team en de hele GFA-club mee naar Senegal. We zullen daar in scholen en diverse andere projectplaatsjes ons werk gaan doen. Een van de voor mij belangrijkste hoogtepunten zal het internetcafé in Ziguinchor worden. Daar hebben Gerry, Steve en ik in Nederland al veel werk voor verzet. Wel gaan we proberen om zonder dingen af te raffelen weer zo snel mogelijk naar Gambia terug te keren. Ondanks dat Senegal er heel mooi uitziet en de mensen ook heel anders zijn, neemt die trip een hoop extra kosten met zich mee die van tevoren niet bekend en dus ook niet ingecalculeerd waren. Daar werd ik even goed chagrijnig van want hoewel ik het erg naar mijn zin heb hier, vliegen de

‘Dalassis’ er hier doorheen en het houdt een keer op. We zullen zien hoe dat verdergaat...

Afgelopen week heeft vooral in het teken gestaan van de laatste hand leggen aan de computers op de technische scholen in Gambia. Zo hebben we onder andere flink gesnoeid in de aanwezige software, zodat het gebruik een stuk gemakkelijker wordt en zodat we daardoor ook veel duidelijker en overzichtelijker kunnen uitleggen hoe de leraren en studenten de computer effectief kunnen gebruiken. Tevens zijn we druk bezig geweest met een presentatie waarmee we uitleg kunnen geven over onze systemen en waarom we voor bepaalde software hebben gekozen. Met deze presentatie hebben we al een try-out gedaan en die is redelijk goed ontvangen, dus daar gaan we voorlopig mee door. Danny, die aan ons team is toegevoegd, doet goed zijn best, is een goede aanvulling en draait goed mee. Verder heeft onze week in het teken gestaan van veel autopech. Onze tank lekte al een klein beetje toen we hem kregen, maar als we hem schuin parkeerden met het rechterachterwiel omhoog (bijvoorbeeld op een steen), dan bleef alle diesel erin en tijdens het rijden was er niks aan de hand. Maar ja, je kunt moeilijk steeds een steen en een schep in je wagen hebben en bij elke parkeergelegenheid een gat graven en die steen erin mikken, dus hebben we toch maar bedacht de auto naar de garage te brengen.

Ik was er weliswaar zelf niet bij, maar dan zie je Gambia ook van de andere kant: om negen uur 's morgens waren Gerry en Danny in de garage en om halfvijf waren ze eindelijk thuis! Wat hebben ze gedaan? Vooral meer brokken gemaakt dan er al waren, nu lekte de tank voortdurend want ze hadden blijkbaar slecht laswerk afgeleverd en door lomp werk ook de brandstofretourslang/-buis gemold. Dus de eindconclusie: je moet veel geduld en verstand van zaken hebben, anders

heb je eigenlijk wel eens kans dat je spullen nog slechter terugkomen dan dat je ze gebracht hebt. We hebben inmiddels een andere auto weten te regelen op het moment dat de Mercedes niet op tijd klaar is, want anders wordt Senegal helemaal lastig, ook omdat wij geen van allen verstand hebben van autotechniek.

Vrijdag was mijn dagje vrij, Danny en Gerry werken dan aan hun project op de Gambia College. Omdat zij al vroeg weg moesten daarvoor en ik nog naar de fysio moet heb ik mezelf die dag vrij gegeven. Ook omdat we (net zoals vandaag) vaak in het weekeind weer wat te klussen hebben. We hebben nog een laatste poging gewaagd aan het röntgenapparaat, maar de machine moet helaas als verloren worden beschouwd.

Goed, terug naar mijn vrije dag. Mede op aandringen van Lenny en Mieke heb ik me vandaag een keer als echte toerist gedragen zodat ik wat meer kon zien van het land dan alleen maar de Brusubi-omgeving. Ik heb Lenny geld gegeven voor zijn diesel en wat flesjes drinken in de koelbox en we zijn gaan rijden. Als eerste hebben we een bezoek gebracht aan het Bijilo Monkey Park, dat was erg grappig. Hier leven diverse apensoorten nog gewoon in het 'wild', maar ze zijn inmiddels wel gewend aan mensen, dus ze zullen je niks doen. Uiteraard mag je ze niet voeren, maar als je niks bij je hebt zullen ze zich vanwege de warmte bijna niet laten zien. Lenny had daarom toch een zakje pelpinda's mee naar binnen gesmokkeld en eenmaal uit het oog van het parktoezicht tevoorschijn gehaald. En nog voor ik tot vijf kon tellen had ik een aap op mijn hoofd zitten, twee aan mijn broek hangen en twee op mijn schouders. In het begin schrok ik me kapot, maar ze deden inderdaad helemaal niks en aten gewoon uit mijn handen, dat maak je ook niet elke dag mee!

Vervolgens zijn we naar de Crocodile Pool geweest. Dat was niet verkeerd om een keer te zien, maar echt spectaculair was het ook niet: dat zie je in elke dierentuin wel. Bovendien ben ik in de Everglades van Florida geweest waar je gewoon in het wild alligators tegenkomt. De volgende stop was Lamin Lodge, een plaatsje waar je met een bootje een stuk de zee op kan langs rijen bomen waar de Gambiaanse oesters worden geoogst. Daar zijn we ongeveer vijfenveertig minuten het water op geweest. Het was voor mij ook lang genoeg want na een tijdje wist ik wel wat het was: nog meer water en oesters. Evengoed wel lekker ontspannend. Ik ben op zich graag op het water. De dag hebben we afgesloten met een bezoek aan een *snakefarm*. Van slangen wist ik al wel het een en ander. Een oom van mij heeft jarenlang een groot slangenterrarium gehad, maar ik verwacht niet dezelfde slangen als die ze hier hadden. Bij sommige mocht je niet te dicht in de buurt komen, een enkele beet was voldoende om je om zeep te helpen of in elk geval je een enkeltje ziekenhuis te bezorgen, waar ze dan vervolgens het gebeten ledemaat kunnen amputeren. Dat wil je thuis al niet, maar hier al helemaal niet! De farm was leuk om te bezoeken, maar eerlijk gezegd vond ik de autoriteit door het binnenland veel indrukwekkender. Wij wonen in het zaken-/toeristengebied en dat zegt genoeg. Het binnenland is mooi, zelfs nu in de droge tijd.

Morgen ga ik met Mieke naar een beachclub, een keer lekker een dagje naar het strand en zwemmen, dat heb ik nog niet gedaan. Ik heb er nog weinig gelegenheid voor gehad en ik ben ook niet echt een strandmens wat dat betreft. Zo af en toe vind ik dat heel erg lekker en heb ik er ook echt zin in. Daarnaast ga ik mijn spullen voor Senegal alvast bij elkaar zoeken en inpakken. Voor de rest zie ik wel wat ik nog meer ga doen. Zoals met de meeste dingen hier: we zullen zien hoe dat verdergaat...

Soms zit het mee, soms zit het tegen

Lang niet alles is rozengeur en manen- (of zonnen-)schijn in Afrika, daar kom je in dit hoofdstuk wel achter. Ik mag zonder schaamte zeggen dat ik een behoorlijke sik heb van de afgelopen week (letterlijk en figuurlijk), dus het eerste wat ik ga doen is deze eraf halen en de week snel afsluiten. Deze week zou onze reis naar Senegal beginnen, dat is gebeurd, ware het niet dat mijn complete Senegal-avontuur niet langer dan dertig uur heeft geduurd, maar daarover zo meteen meer.

Het begon al aan het begin van de week. Na eindeloos gekloot van de lokale garage kregen we de Mercedes terug, waaruit op mysterieuze wijze twintig liter diesel was verdwenen, evenals een krik en nog wat andere spullen. Vervolgens bleek de accu ook nog eens helemaal leeg te zijn en de sluitingen in de zekeringenkast die volledig willekeurig dan weer wel en dan weer niet naar voren kwamen waren ook nog niet opgelost. Uiteindelijk konden we met een jumpstart en een laatste restje diesel ons een weg begeven naar een Elton-tankstation. Even tanken en dan kunnen we weer door. Ja ja, als dat maar zo simpel was! We konden de auto namelijk niet uitzetten, want de accu was in dat korte stukje nog lang niet opgeladen. Alleen met een draaiende motor kon de tankklep niet open, welke ook op het centrale deurvergrendelingmechaniek is aangesloten, die het niet deed omdat er sluiting in zat.

Om een lang verhaal kort te maken hebben we een paar uur bij de Elton doorgebracht met een lege auto, platte accu en kortsluitingen, waardoor een tweede jumpstart niet meer lukte. Ik was in alle staten en als we niet bij een tankstation hadden gestaan had ik die kutauto direct in de fik gestoken terwijl ik mijzelf goed zou hebben uitgeleefd met de krik die we na lang zeuren toch terug hebben gekregen. Uiteindelijk hebben we de tankklep opengebroken, er wat brandstof in gekieperd en net zolang ge-jumpstart tot het werkte! Intussen heeft Achmed ons opgehaald met een andere wagen, terwijl Gerry de auto naar een (godzijdank andere) garage heeft gereden. Dat is zo fijn aan Achmed, hij is een invloedrijke en belangrijke contactpersoon voor ons in Gambia. Je hoeft hem maar te bellen bij een calamiteit en het word opgelost, hij rent voor iedereen de benen onder zijn kont vandaan. Ik voel compassie met hem vooral omdat iedereen zijn harde werk altijd maar voor lief lijkt te nemen. Op weg in de auto besluit ik om hem te gaan helpen zodra hij bij ons in Nederland is, want hij heeft een handicap aan zijn hand. Later zou onze band er alleen maar beter van worden.

Desondanks was daarmee de kous nog niet af, want twee dagen later zouden we dus naar Senegal vertrekken. Ik had eerst maar eens een hartig woordje met een aantal mensen gesproken en geëist dat wij een betrouwbare wagen mee zouden krijgen en zo niet, dan gaat heel de reis naar Senegal en het projectwerk daar niet door! Aan bijna al die auto's mankeert wel wat en dat is super leuk zolang je een van de automotive studenten bent die zichzelf ermee kunnen redden. Maar niet als je Erik heet, je talent zich meer schuilt in het op Enter drukken en je zelfs voor het verwisselen van een koplampje de ANWB (of vaders) moet bellen. Nee, daar krijg je niet echt het Zwitserleven gevoel van zeg maar...

Vervolgens hebben we een 'Galopper' gekregen waarmee niks aan de hand zou moeten zijn. Uhhu, ammehoela. Dat ding bleek olie te lekken en daar kwamen we een dag voor vertrek achter, dus ik weer aan de telefoon hangen. Uiteindelijk was dat allemaal nog op tijd verholpen na de nodige druk uit te oefenen en dus konden we vol goede moed naar Senegal vertrekken. We besloten vanwege de afstanden de auto maar eens goed vol te gooien, maar dat hadden we beter niet kunnen doen. Blijkt namelijk dat er een lekkage in de tank zat. Uiteraard wisten wij daar niks van en wat we al helemaal niet wisten is dat je die auto dus niet voller mag tanken dan de helft, want dan stroomt de diesel ongegeneerd het zand in of de weg op. Ik had er zo onderhand mijn buik van vol!

Eenmaal aangekomen in Senegal zat bij mij de klad erin. In plaats van in een redelijk kampement waar men voorgaande jaren verbleef, werden we gedropt in een soort van flat-achtig iets. Zonder water, zonder stroom, met matrasjes op de grond, ratten en muizen en weet ik veel wat. Misschien begin je al een patroon te ontdekken? Langzamerhand stapelde het ene dingetje zich op het andere... Daar komt nog eens bij dat ik eigenlijk al niet zoveel zin had in mijn reis naar Senegal. Ik was eindelijk een beetje gewend en gesetteld in Gambia en dan moest ik weer een complete verandering ondergaan. Zonder een goede thuisbasis om op terug te vallen en niemand om even goed mee te klankborden als dat nodig zou zijn. Bovendien heeft het deel van Senegal waar wij zouden werken op zijn zachtst gezegd een roerig verleden. Er heerst nog altijd een voelbare spanning op straat, welke ook versterkt werd door de alom aanwezige militaire controleposten om de paar kilometer. Kortom, ik voelde me er gewoon niet veilig.

De enige reden waarom ik toch ben meegegaan is omdat ik in Senegal een internetcafé zou gaan opzetten waar ik in Nederland ongelofelijk veel werk in heb gestoken om het op gang te krijgen. Dat moest wel een soort van slagroom op de taart worden... Maar helaas werd van dat romantische beeld ook geen spaander heel gelaten. Tijdens het diner kreeg ik te horen dat, ondanks dat het al een halfjaar bekend was dat en waar het internetcafé zou komen, er nog geen fysieke internetlijn aanwezig was in dat pand! AAAARGGG %%^&&*&*\$#@!!!@\$ Toen begon ik echt te flippen, gelukkig voor de groep meer in mijn hoofd dan verbaal, maar toch kon ik het even niet laten. Ik zeg tegen de lokale persoon en de directeur: 'Ja, wat verwacht je nou van mij? Hoe had je bedacht dat ik dat ga maken zonder internet?!'

'Nou,' zei de directeur. 'We zitten erachteraan, dus misschien is het morgen wel geregeld!'

Ja uhu, geloof je het nou echt zelf?!

Dat was duidelijk hetgeen wat de boel de das omdeed. We waren pas laat van tafel en iedereen was bekap. Bovendien mag je in Senegal na zeven uur 's avonds niet meer rijden buiten de stad waar je bent, dus ik kon die avond niet anders dan in Senegal blijven. Maar ik heb tegen Gerry en Danny gezegd: 'Ik weet niet hoe, maar ik ga morgen terug naar Gambia, koste wat het kost! Al moet ik de grens over kruipen, ik ben het helemaal zat!' Wanneer ik dat zeg meen ik het ook! Dan kom ik op een punt dat geld of andere zaken me niet meer boeien, dan telt nog maar een ding: als de donder terug naar huis! Nou, die boodschap was wel duidelijk en Gerry en Danny zijn met mij mee teruggegaan naar Gambia. Uiteindelijk bleken mijn gevoelens van onveiligheid niet helemaal uit de lucht gegrepen. Ongeveer een uur nadat ik terug was in Gambia kreeg ik een sms'je: er waren vlak bij ons kampement drie militairen in koelen bloede vermoord

door de rebellen. Ondanks dat keren Gerry en Danny na het weekeind terug en ik blijf in Gambia om daar wat werk te doen, afgewisseld met genoeg uren op het strand.

Ik heb me namelijk in de eerste weken vol gas overal in gestort, maar dat kon niet eindelijk zo doorgaan en dat heb ik nu moeten bekopen met het bovenstaande. Door alle nieuwe indrukken, nieuwe mensen enzovoort enzovoort is het er niet gemakkelijker op geworden om mijn grenzen goed te bewaken en toen mijn thuisbasis/veilige haven wegviel ging het mis. Dat was enorm vervelend, maar gelukkig heb ik er wel van geleerd en weet ik wat ik de volgende keer anders moet doen. Even heb ik nog met de gedachte gespeeld om eerder terug te keren naar Nederland, maar ik voel me inmiddels weer goed en ik voel me thuis in Gambia, dus ga ik lekker genieten van de laatste drie weken. Ik heb inmiddels een fijne beachclub ontdekt waar ik voldoende kan rusten en zwemmen, zodat ik me daarnaast ook nog steeds nuttig kan maken op de projecten in Gambia.

Is er ook nog iets positiefs te vertellen over de afgelopen week? Jazeker! Want voordat we begonnen aan het Senegal- en auto-avontuur hebben we nog een computerlokaal ingericht op een lokale vakopleidingschool. Deze school had iets van vier nieuwe computers toegezegd gekregen en we werden met luid applaus ontvangen. Daarna gingen we het lokaal bekijken, dat wil zeggen voor zover dat ging, want we werden voorafgegaan door ongeveer een handjevol meisjes met poetsdoeken die driftig begonnen te stoffen en te lappen. Ja, mij was het al direct duidelijk. Hier is in maanden niks gebeurd. Het lokaal was meer een verkapt opslaghok geworden, want je kon er je kont nog niet keren. Ik wist al snel wat er moest gebeuren en vervolgens heb ik iedereen het lokaal uit gejaagd, alle oude computers het lokaal uit

gemieterd, vervolgens alles schoongemaakt, het hele lokaal opnieuw ingericht en de oudere computers voorzien van de laatste remasters. Waarbij ik wel moet zeggen dat Gerry en Danny het meeste sjouwwerk hebben verricht, want die oude bakken waren zo loeizwaar dat het me verbaasde dat die tafels nooit zijn ingestort.

Daarna heb ik foto's gemaakt van de nieuwe situatie, want wij als team waren *not amused* over de situatie die we daar hebben aangetroffen. We doen potverdikke niet al dit werk zodat men het kan laten verslonzen. Inmiddels was de directeur van de school al op de hoogte van onze onvrede en daarom werden we uitgenodigd voor een lunch. Altijd lekker! Ik heb vriendelijk maar duidelijk uitgelegd waarom we dit nu zo hebben aangepakt: met de nieuwe inrichting kunnen studenten effectiever leren. Het heeft geen zin om vijf man achter een pc te proppen. De docent kan nu veel beter overzicht houden. Daarbij, het is veel beter voor de machines. Tot slot hebben we nog wat aanbevelingen gedaan met betrekking tot de ventilatie, de inrichting, het onderhoud en de duidelijke boodschap dat ik (we) het niet nog eens op deze manier wil aantreffen en als dat wel gebeurt, dat we de nieuwe systemen dan weer terugnemen. Nou, dat kwam wel aan en ze beloofden beterschap. Ze hebben nu weer een mooi ingericht en werkbaar IT-lokaal. Nou, dan wend ik me nu tot het scheerapparaat en begin ik weer met frisse moed aan een nieuwe week.

Harte(lijke) groeten uit Gambia!

Het leven is over het algemeen een stuk gemakkelijker als je jezelf niet al te veel bemoeit met het verloop ervan. Ik wil niemand aanmoedigen om passief of lui te worden, maar als je dingen een beetje kunt laten gaan zoals ze gaan en je weet dat je handelt wanneer je handelen moet, dan gaat alles een stuk makkelijker. Ik wist dat op zich al lang voordat ik aan deze reis begon en toch heb ik dat hier weer mogen herontdekken. Een tijdje geleden had ik een eerstehulpdienst in Nederland. Ik maakte samen met mijn collega en goede kennis Simone een rondje over het evenemententerrein. Ze vertelde mij: 'Straks in Afrika zul je er wel achter komen hoe rijk je werkelijk bent en wat je echt hebt.' In eerste instantie hoonde ik dat een beetje weg, want ik ben van ver gekomen en redelijk bewust met mijn leven bezig, dat besef was er al wel. Maar toch moet ik nu toegeven: Simone had gelijk! (Even tussendoor het eten roeren voordat de boel aanbrandt.) In de afgelopen dagen heb ik regelmatig een mailtje gehad van Toon, Michael, Inge, mams en paps. Hoewel ik over het algemeen nooit echt de deur bij een van hen platloop merk ik nu dat ik het erg weet te waarderen, ook al is er hier aan gezelschap en hectiek geen gebrek. Echt heimwee ken ik niet, maar wel de waarde van echte vrienden en vriendinnen en die waarde wordt bepaald door wat je voelt in je hart en niet op basis van hoe vaak je iemand wel of niet ziet. Maar toch, vaak (zo ook nu) ontdek je dat pas als je er op grote afstand

van bent. Inderdaad zijn er wel korte momenten geweest dat ik ze allemaal even gemist heb omdat mailen toch niet hetzelfde is als de werkelijke ontmoeting.

Over het algemeen leid ik een redelijk solistisch leven en bij tijden vind ik dat erg fijn en soms ook wel irritant. Deze week zijn Danny en Gerry weer opgehoepeld naar Senegal om daar hun werk voor GFA af te maken. Ik ben stand-in op het Gambia College voor Gerry om ervoor te zorgen dat het werk daar gewoon doorloopt. Dat is overigens niet onverdienstelijk gebleken want ik heb in drie dagen tijd veel werk verzet. Bijna alle Windows-systemen zijn nu omgezet naar Ubuntu Linux. Hiermee is het college eindelijk verlost van een alom aanwezige virusplaag die maar moeilijk te bestrijden valt wanneer iedereen met besmette sticks loopt rond te dartelen en er geen voorzieningen zijn om het antivirius in orde te houden. (Even roeren.) Dat was voor hen een grote opluchting. Zij zijn nu weer gelukkig en dan ben ik dat ook!

Gelukkig heb ik mij na vorige week weer snel kunnen herpakken en omdat mijn collega's nu in Senegal zijn heb ik weer even het rijk voor mij alleen. Niet helemaal natuurlijk want Mieke woont hier ook. Ze is mijn steun en toeverlaat en coacht me op een heel prettige manier. Verder bemoeit ze zich niet te veel met het reilen en zeilen van mij en als ze dat toch doet, dan is het even nodig, haha. Alles is in Gambia als vanzelf op zijn plaats gevallen; de meeste dingen die zich hier voltrekken heb ik van tevoren niet gepland. Sterker nog, ik heb er niet eens aandacht aan besteed en toch rolde alles zich prima voor me uit. Alleen daar waar ik actie moest leveren heb ik dat gedaan. Voor wie dit vaag gebrabbel vindt: het voelt een beetje als schaken met als medespeler het leven zelf. Ik doe een zet, het leven doet een zet terug. Enzovoorts,

enzovoorts. Of is het nu alleen maar vager geworden? Helaas, makkelijker kan ik het niet maken.

Begin deze week zijn de eerste regendruppels gevallen, wat zeer uitzonderlijk is voor deze tijd van het jaar. Het is namelijk nog lang geen regenseizoen, maar ja, de natuur doet nou eenmaal wat er nodig is. Wel heb ik gemerkt dat het niet altijd even gemakkelijk is om daarin mee te gaan. Zeker in de eerste weken heb ik hier zoveel indrukken op me af gekregen dat het luisteren naar de impulsen die zorgen dat ik doe wat ik doen moet niet altijd meeviel. Nu heb ik echter een rustige week en begint dat ook weer terug te komen. Dat bevalt me het beste want ik kan weer even in mijn eigen tempo en op mijn eigen ritme voortbewegen.

Zo ben ik bijvoorbeeld maandag na het werk niet zoals ik zelf bedacht had naar het strand gegaan, maar samen met Lenny naar de Brikama Craft Market gereden. Ik wil graag een bijzondere herinnering meenemen naar huis en daarom had ik bedacht om een foto te laten maken van Lenny en mijzelf en deze door een vakman uit hout te laten snijden. Dat is niet goedkoop, maar ik heb geen zin om van die standaard kitsch mee te nemen waar ik vervolgens toch nooit meer naar omkijk. Daarna heb ik heerlijk zitten chillen op Lenny's compound, samen met zijn vrienden en onder het genot van wat kruidensigaretten, waar ik overigens vriendelijk voor bedankt heb. Eerder diezelfde middag hebben we nog ergens aan de kant van de weg geluncht, waarbij ik stilletjes maar voldaan zat te kijken naar het schouwspel van voorbijtrekkende vogels die gewoon hun ding doen. Het klinkt misschien een beetje oubollig, maar op momenten kan ik daar erg van genieten. Helaas (maar later toch weer niet) werd dat moment al snel verstoord door een *birdwatcher* die me vol passie begon te vertellen

over de vogels waar ik naar zat te kijken en me vervolgens een privé-birdwachtour heeft verkocht.

Dat werd dinsdag, dus wederom geen strand, maar na het werk de rijstvelden in om vogels te spotten. Ik heb prachtige exemplaren voorbij zien komen en ik denk dat mijn vader dat ook wel mooi had gevonden, ook al kijkt hij er vast en zeker met andere ogen naar. Zo hoor ik hem al denken hoe heerlijk de soep ervan zal smaken! Woensdag heb ik een lange werkdag gemaakt op het college om alles, zover het ging, af te krijgen. Want na gisteren is in verband met verkiezingen en vakantie de school een tijdje gesloten. Dus ook gister weer geen strand. Geeft niks, het weer was er toch niet naar en het heeft zich moeiteloos als vanzelf ingevuld met veel mooiere dingen. In de avond had ik het rijk voor mij alleen. Mieke was de deur uit en de *watchman* heb ik naar huis gestuurd, want niemand komt hier wat halen als er iemand in huis is. Je moet de boel alleen niet onbewaakt achterlaten want dan ben je aan de beurt. Gambianen houden van mooie spulletjes maar zijn van nature niet agressief. En als ze iets van je willen ontfutselen, dan hebben ze daar hun eigen methodes voor, waar ik helaas (deels aan mezelf te wijten) ook 'slachtoffer' van ben geworden, zoals ik eerder vertelde.

Ik heb heerlijk van deze avond kunnen genieten en het was ook wel nodig. Langzaam maar zeker begint het besef weer te komen dat over twee weken mijn Afrika-avontuur is afgelopen (voorlopig althans) en dat mijn Nederlandse leven weer gaat beginnen. Ik heb daar enerzijds wel weer zin in. Weer lekker muziek maken met de band, weer lekker zuipen met Michael, weer lekker ouwehoeren met Toon, weer mijn dingetjes doen voor het Rode Kruis, cursus geven met Luke in Brugge, mezelf voorbereiden op een mogelijke studie eind dit jaar, weer benieuwd zijn hoe mijn leven zich nu verder

vorm gaat geven na deze geweldige ervaringen. Het kan bijna niet anders of er moet wel iets zijn wat ik van hier mee terugneem naar huis. Anderzijds is er hier nog heel veel te doen en bevat het leven mij hier prima. Daarom zal ik zeker nog wel terugkomen, alleen weet ik nog niet hoe of wanneer. Daar maak ik me allerm minst druk om, want dat heb ik tenslotte met deze reis ook niet gedaan. Het is vanzelf ontstaan. Wat ik zeker wel weet is dat ik hier niet permanent zal gaan wonen, want daarvoor zal ik mijn leven in Nederland te veel gaan missen, al heb ik niet een gigantisch sociaal leven. Het gaat me om de kwaliteit, niet om de kwantiteit! Bovendien hoop ik dat het mij op den duur ook is gegund om mijn leven samen met iemand te mogen delen. Helaas, mijn eigen wensen hierin sluiten totaal niet aan op de cultuur hier. Anders gezegd: zolang homoseksualiteit in Gambia strafbaar is en niet geaccepteerd wordt door de bevolking is dat een *no go!*

Met andere woorden, de rustige momenten in deze week pak ik aan om ook weer even te wennen aan het alleen zijn. Zeker in de eerste weken ben ik enorm geleefd door alle nieuwe indrukken, nieuwe mensen en programma's die gevolgd moesten worden. Daar kun je nog een vijfkoppig huishouden bij optellen. Inclusief een verliefd stel dat ook hun eigen weg gaat en hun eigen stempel op de gang van zaken plakt. Straks sta ik er weer alleen voor en wat dat betreft is het wel fijn dat ik nu de kans krijg om daar aan te wennen. Heel zoetjes aan ben ik me weer aan het onthechten van Gambia om me weer klaar te maken voor de terugkeer naar huis, wetende dat als het even kan, ik hier nog vaak mijn gezicht zal laten zien. En of dat ook gebeuren zal... We zien vanzelf hoe dat loopt! Dat gezegd hebbende is het ook een stilte voor de storm, want dit weekeind komen de heren weer terug uit Senegal en zullen we waarschijnlijk weer volop aan het werk gaan, afgewisseld met de nodige momenten relaxtijd. Voor de komende dagen

heb ik ook geen plannen, en die heb ik ook niet nodig want ik krijg vanzelf ideeën of het wordt weer ingevuld.

Ik realiseer me ineens dat dit hoofdstuk een beetje van de hak op de tak en onsamenhangend is geschreven, maar mijn afgelopen week heeft er ongeveer hetzelfde uitgezien. Toch is het een duidelijk geheel. Of zoals ik het ook wel eens verwoord: het leven doet niets maar laat ook niets ongedaan. Laat die maar eens even bezinken...

Er was eens, in een land hier ver vandaan...

Een zevenentwintigjarige ontwikkelingswerker die zich nog goed kan herinneren hoe hij als klein manneke samen met zijn andere klasgenootjes op de basisschool in een kringetje zat. De juf vertelde aan het eerste kind in het kringetje een verhaaltje. Die moest dat vervolgens doorvertellen aan zijn/haar buurman/-vrouw enzovoort. Vervolgens aan het eind van de rit moest de laatste vertellen wat de juf precies had verteld. Je raadt het al: van het originele verhaal was geen spaander heel gebleven.

Wat er gebeurt met mijn woorden zodra ik ze uitspreek of opschrijf is normaal gesproken niet mijn zaak noch mijn verantwoordelijkheid. Ik ben er nooit op uit om de boel bewust te bestieren, te bedonderen of mensen pijn te doen. Ik kies mijn woorden (als ik ze kies) weloverwogen, dus maak ik me nooit zo'n zorgen over wat ik gedaan of gezegd heb, omdat ik weet dat het meestal niet voor niets gebeurt. Dat neemt overigens niet weg dat ik me niet aangesproken of vervelend kan voelen als mijn woorden danig verkeerd begrepen worden dat ze een eigen leven gaan leiden op een manier zoals ik dat nooit bedoeld heb. Inderdaad, er moet mij even iets van het hart en misschien moet ik ook even wat 'rechtzetten', ook al heb ik zelf niet het gevoel dat er iets krom is geweest... Ja, mijn linkerbeen misschien, maar dat is oud nieuws.

Ik kreeg namelijk vanuit Nederland via de mail een bericht: fijn dat je weer heel bent teruggekomen! Jammer dat het niet helemaal gegaan is zoals je gehoopt had.

Ik ga geen bronvermelding plaatsen omdat ik er niet op uit ben om wie dan ook persoonlijk aan te vallen, maar de feiten kloppen in elk geval niet. Ik ben nog een kleine twee weken in Gambia (kom de 14^e terug) en er waren van tevoren geen hoop en geen verwachtingen over hoe het zou verlopen. Het is op Senegal na helemaal niet tegengevallen! Sterker nog, ik voel me in Gambia heel erg thuis en ben nu alweer naar mogelijkheden aan het kijken om later dit jaar nog eens terug te komen.

Er zijn verschillende mogelijkheden waarom dit bericht op deze manier in de wereld is gekomen. Een aantal van de mogelijkheden kan ik niet beïnvloeden omdat er derden bij betrokken zijn. De andere mogelijkheid heeft wellicht te maken met mijn eigen manier van bericht geven en daar kan ik natuurlijk wel wat aan doen. Hoewel ik niet van plan ben dat te veranderen, kan ik het wel even een beetje toelichten.

Ik heb nogal een eigen kijk op het leven en ik probeer zo *open-minded* mogelijk in het leven te staan, omdat er nooit slechts één waarheid kan bestaan. Omgekeerd kun je ook zeggen: er bestaat slechts één waarheid, maar die wordt geïnterpreteerd vanuit vele verschillende invalshoeken. Zoals mijn vriendin Willem dat altijd mooi verwoordt: 'Hoe iets hoort of niet, hangt af van hoe je het ziet!' Zoals je gemerkt hebt, houd ik er een eigen filosofie op na, die ik ook in mijn verslagen niet verberg.

Afrika en Europa kun je niet met elkaar vergelijken, dat nemen we nu even als uitgangspunt. Alles werkt en gaat hier

volledig anders en daar kun je in meegaan of je kunt je er tegen verzetten. Ikzelf ga erin mee zolang ik me er goed bij voel. Ik verzet me er in persoonlijke sfeer tegen zodra het mijn persoonlijke grenzen aantast en ik er niets voor voel om deze te verleggen. Die keuze heb je namelijk zelf. Hoe dan ook: Afrika heeft bij mij persoonlijk veel teweeggebracht. Sommige dingen waren volledig nieuw, andere dingen heb ik vanuit een ander perspectief mogen herontdekken.

In deze twee maanden is mijn leven onder een vergrootglas gekomen. Dat maakt de leuke ervaringen vele malen leuker en de vervelende ervaringen vele malen vervelender. Je wordt zo nu en dan zonder nonsens geconfronteerd met je eigen blinde vlekken. Inderdaad, ik ben hier voor ontwikkelingswerk, maar dat werkt twee kanten op: ik help de Afrikanen in hun ontwikkeling, maar zij mij ook! Ik heb geprobeerd zo veel mogelijk ervaringen zo goed mogelijk in beeld te brengen.

Dat is natuurlijk redelijk lastig, omdat ik redelijk veel gebruikmaak van metaforen en levensbeschouwende uitspraken. Ik kan me voorstellen dat mensen die mij niet persoonlijk kennen daarom bepaalde dingen gemakkelijk anders oppikken dan dat ik ze bedoel en daar komt nog eens bij dat enkel tekst snel verkeerd gelezen wordt. Probeer desondanks toch met een open blik mijn teksten te lezen en niet te vlug een conclusie klaar te hebben, want dat doet geen recht aan de werkelijke ervaring. Uiteindelijk zijn dit slechts verhalen van een zevenentwintigjarige ontwikkelingswerker die zich nog goed kan herinneren hoe hij als klein manneke samen met zijn andere klasgenootjes op de basisschool in een kringetje zat...

Kijkje achter Eriks voordeur

Het is alweer een paar weken geleden dat ik iets in mijn dagboek wilde vermelden wat danig privé is dat ik er goed aan doe om het niet openbaar te maken. De Afrika-reis is bijna ten einde, nog een dikke week en dan ga ik weer huiswaarts. Het afscheid nemen is al begonnen. Net zoals ik een paar dagen nodig heb gehad om hier goed en wel te landen, zo wil ik ook wat meer tijd nemen voor het afscheid nemen, zodat de overgang wat minder abrupt verloopt. Zo kijk ik af en toe via BVN naar het nieuws, ben ik zoetjes aan weer alle spullen aan het uitzoeken: wat laat ik hier, wat neem ik mee, ik ben weer werkplanningen aan het maken en muziek voor de band aan het voorbereiden enzovoort.

Aan de ene kant wil ik hier helemaal niet weg, het leven in Gambia bevalt me heel erg goed. Ik merk dat mijn aanwezigheid en inzet hier gewaardeerd wordt. Bovendien is hier nog zoveel te doen waarin ik een rol kan vervullen, dat ik gewoon tijd tekortkom. Maar goed, dat zou ook zo zijn als ik hier nog een of twee maanden langer zou blijven of zelfs net zoals Gerry een halfjaar. Aan de andere kant heb ik ook wel zin om mijn leven in Nederland weer op te pakken: weer lekker mijn eigen plekje en mijn eigen dingen doen wanneer het mij uitkomt. Gewoon lekker muziek maken en plezier maken met mijn vrienden en kennissen die ik allemaal van tijd tot tijd (zeker toen de absolute nieuwigheid van alles plaatsmaakte voor de

‘dagelijkse routine’) eigenlijk wel heb gemist. Het zal best wel even wennen zijn, want de afgelopen weken ben ik volledig geleefd door alle nieuwe indrukken, programma’s en een gezellig maar ietwat roerig huishouden. Straks ben ik weer alleen.

Maar er is een nog veel belangrijkere reden waarom ik graag weer naar huis wil, wat tevens ook meteen de reden is dat ik niet heel veel langer in Gambia kan/wil verblijven. Dit nog even los van tijd, geld en toestemming van het uwv. Die reden is: thuis kan ik volledig zijn wie ik echt ben en daarmee doel ik rechtstreeks op mijn geaardheid die in Gambia vanwege de religie en wetgeving op zijn zachtst gezegd taboe is en realistisch bekeken gewoon strafbaar is. Kom je hier als toerist, dan maakt dat niet al te veel uit. Houd je gedeisd in het openbaar en houd je aan de regels, dan is er niks aan de hand, want na een paar weken ga je naar huis en neem je afscheid van het land als een voorbijgaand stukje in je leven.

Voor mij gaat die vlieger niet op. Een deel van mij is verliefd geworden op Gambia (niet op iemand in Gambia!) en ik heb dan ook de ambitie om hier zeker nog eens terug te komen. Wat ik van tevoren niet had verwacht en ook niet had kunnen voorzien is dat ik in deze korte tijd zo snel opgenomen zou worden door bepaalde mensen en er zelfs echte vriendschappen aan zou overhouden zoals bijvoorbeeld met onze teamgenoot Danny. Of zoals met Lenny, die mij als zijn blanke broer is gaan zien en wat je niet af kunt doen als ‘toeristenvermaak’. Lenny heeft mij in die korte tijd al veel toevertrouwd en dat zegt ook veel. Een minder fraaie kant hiervan is dat die uitwisseling niet altijd gelijkwaardig meer verloopt; ik moet veiligheidshalve blijven volhouden dat ik verloofd ben, ga trouwen en kinderen ga krijgen met een vrouw welteverstaan! Bullshit natuurlijk, want dat gaat niet gebeuren. Hoewel ik dondersgoed weet waarom ik het

doe (en na een gesprek met Mieke hierover nog steeds niet het gevoel heb dat ik van dit plan moet afstappen) voelt het gewoon echt super klote om tegen mensen waarmee je een zodanige band hebt opgebouwd en die je zoveel toevertrouwen, van die domme lulverhalen te moeten afsteken! Dat werkt prima voor dagelijkse passanten en *social talk*, maar niet voor mensen die het goed met je voorhebben. Bij mijn Nederlandse vrienden zou ik het niet over mijn hart kunnen verkrijgen om dit zo lang vol te houden...

Waarom dan niet gewoon volhouden dat je single bent, in plaats van een huwelijk te faken? Nou, simpel zat: alle tubabs (blanke mensen) zijn rijk en worden hier op voorhand al beschouwd als wandelende geldvaten, dus ze zullen dan steeds blijven proberen om je aan een Gambiaanse vrouw/vriendin te helpen. Daar zit ik dus duidelijk niet op te wachten. Er komt ook nog bij dat ik er uiteindelijk niets aan kan doen dat zij in een land wonen dat word geregeerd door religie en wetgeving die er dergelijke ideeën op nahoudt. Toch doet dat niets af aan het feit dat het niet oké voelt. Ik heb er zoals ik eerder al even aanstipte ook met Mieke over gesproken, want zij kent de Gambiaanse cultuur en Lenny al wel langer dan vandaag. Eerlijk en integer als zij altijd is zegt ze duidelijk dat ze aan de ene kant vindt dat het voor mijn eigen geloofwaardigheid en integriteit naar Lenny toe beter zou zijn als ik gewoon de waarheid vertel. Aan de andere kant zegt ze ook: 'Ik heb niets op het spel staan om kwijt te raken, jij uiteindelijk wel.' En inderdaad, misschien gebeurt er niets, is het even schrikken en dan weer goed. Maar voor hetzelfde geld ben ik wel een goede vriend kwijt (in Nederland zouden we dan snel zeggen: weet je meteen wie je echte vrienden zijn, maar de culturen kun je gewoon niet naast elkaar leggen) en in een nog slechter scenario raak ik het respect van vele Gambianen kwijt.

Voorlopig heb ik besloten het even zo te laten en mocht ik in de komende anderhalve week niet helder krijgen hoe ik dit ga oplossen, dan laat ik dit verhaal even overeind. Bij een volgende terugkeer kan ik er dan voor kiezen om de waarheid te vertellen of een volgende episode toe te voegen: we zijn uit elkaar, want ze heeft me bedonderd toen ik hier was en zij thuis. Dan kan ik in elk geval kappen met lulverhalen in stand houden, want ik ben dan tenminste weer 'gewoon' single, mits ik tegen die tijd niet een vriend zou hebben... Hoe het ook zij, ik zeg wel eens: 'Als ik niet weet wat ik moet doen, doe ik niets totdat ik het wel weet.' Uiteindelijk lost datgene wat je loslaat zich vanzelf op. Dat doe ik nu ook. Tot slot: hoewel je het niet kunt vergelijken in verband met de acceptatie, zowel wettelijk als religieus, heb ik in Nederland ook behoorlijk lang in de kast gezeten (achteraf te lang). Maar ik voelde me er niet claustrofobisch, dus had ik geen reden om eruit te komen en ook dat is vanzelf gekomen.

Dat brengt me bij de volgende alinea en ook deels aan het begin van mijn boek. Net voordat ik naar Afrika kwam heb ik een aantal EMDR-sessies gehad om wat langslappende zaken met bijbehorend niet-helpend gedrag af te sluiten en een plekje te geven. Dat heeft enorm goed gewerkt, want ik merk dat ik nog regelmatig wat vervelende gedachten of triggers heb die zaken in mij oproepen die met mijn ex-vriend te maken hebben. Maar ik blijf er niet meer in steken en ga er ook geen vreemde dingen meer door doen. Hoewel ik het mezelf niet altijd gemakkelijk heb gemaakt door met Luke, vrienden en collega's te blijven omgaan, ben ik nog steeds blij dat hij nog wel in mijn leven is. Gisteravond was daar een mooi voorbeeld van. Tot laat hebben we nog geskyp't en van alles met elkaar besproken: over mijn werk hier, zijn werk daar, numerologie, wat algemene dingen en uiteindelijk (voor mij

dan) toch het allerbelangrijkste. Wat een groot goed wij hebben in Europa. Dat we gewoon mogen zijn wie we zijn en dat we ons leven kunnen leven zoals we dat willen! Natuurlijk heb je bij ons homofobe figuren, maar je belandt er in elk geval niet voor in de bak en het taboe en de onwetendheid hierover zijn wel echt van de baan.

Dit heeft mij een geweldig mooi inzicht gegeven waar ik altijd aan zal blijven denken: voordat ik naar Gambia vertrok wist ik dat ik hier niet open kon zijn over wie en wat ik werkelijk ben. Vandaar die *cover-up*. Wat ik niet had kunnen voorzien is dat ik in korte tijd een dergelijk goede band met een aantal mensen zou gaan opbouwen dat ik van dit gegeven last zou gaan krijgen.

Zoals je gaandeweg wel gemerkt hebt, haal ik regelmatig het gegeven aan dat homoseksualiteit in Gambia strafbaar is en dat ik, ondanks dat ik dat goed wist voordat ik aan deze reis begon, het toch heb doorgezet. Misschien vraag je jezelf af: waarom kiest hij er dan in vredesnaam voor om daarheen te gaan? Nou, voor een deel heb je dat al 'tussen de regels door' kunnen lezen. Een andere belangrijke persoonlijke overweging is: men wordt in Gambia wat dit betreft ook dom gehouden. Eerder vertelde ik al over het belang van kennis en het kunnen maken van keuzes ten gevolge daarvan. Zowel de religie als de leiders van het land willen er niets van weten en het speelt mee dat de juiste informatie niet voor handen is. Daarmee bedoel ik dat we wetenschappelijk gezien al weten dat geaardheid geen kwestie van keuze is, geen ziekte is, niet iets tijdelijks is. Je wordt eenvoudigweg met een seksuele voorkeur geboren. De lokale bevolking (op een enkeling na) heeft geen beschikking over deze kennis en blijft daarom in onwetendheid.

Voor mij is dat een wezenlijk verschil met conservatieve stromingen in westerse landen (ook in Nederland!), waar deze kennis wel aanwezig is. Helaas wil men het uit alle macht ontkennen en misschien wel onderdrukken. Het ene is gebaseerd op onwetendheid, waar men niet alles aan kan doen. Het andere is gebaseerd op ontkenning met een vreselijke verkramptheid als gevolg daarvan. Vaak verschuilt men zich ook (in mijn ogen onterecht) achter de religie. Ik kan het daar simpelweg niet mee eens zijn, want waarom zou de scheppende kracht zijn eigen schepping veroordelen? Waar het uiteindelijk op neerkomt is dat de mensen in Gambia mij zien en niet bekijken. Zij zien mij bovenal als mens, los van hun concepten over wat wel en niet kan. Daarom kan ik er, zeker voor twee maanden per jaar, prima mee leven dat ik mij naar hun regels moet voegen. Zeker als je ziet wat ons beiden dat uiteindelijk oplevert.

Ik heb vanuit vrije wil ervoor gekozen voor heel even weer terug in de kast te kruipen om er vervolgens achter te komen dat ik me in die kast waarin ik me eerder nog zo comfortabel voelde nu vreselijk benauwd voel en beperkt in mijn vrijheid. Het is een groot goed om als een vrije jongen door het leven te mogen gaan en ik heb nu heel bewust tegen het universum gezegd: 'Ik ben er in Afrika meer dan eens achter gekomen dat, ondanks dat mijn liefdesleven tot nu toe niet makkelijk is geweest, het mij ook heel veel moois heeft gebracht en dat ik al die mooie dingen van relaties en de liefde (ook al heb ik er niet echt talent voor) nooit meer wil inruilen voor een leven waarin ik niet voluit kan leven naar mijn wensen en behoeftes. Ik ga er niet wanhopig naar zoeken, maar ik weet het nu heel zeker: ik wil mijn leven graag met een vriend delen en ik hoop dat ik in de tussenliggende tijd door alle ervaringen wijs genoeg ben geworden om ervoor te zorgen dat ik er ook gelijkwaardig in kan gaan. Overigens is het niet

zo heftig dat ik nu de behoefte voel om op de Gay Pride als een aandachtsg geile homo te gaan staan dansen met veren in mijn reet om te laten zien hoe geweldig het is om vrij te kunnen zijn. Het betekent ook niet dat ik mijn verloren jaren in de kast probeer te compenseren door alles wat los en vast zit in bed te trekken. Hoewel ik er principieel niet echt tegen ben, ben ik wel een ervaring rijker door middel van een aantal onenightstands. Seks is echt heerlijk, maar in elk geval een stuk minder lekker dan wanneer ik oprecht iets voor de persoon voel die bij mij in bed ligt.

Ook de EMDR en de Afrika-ervaringen hebben mij enorm geholpen hierin: de EMDR bij het afsluiten van het verleden en zorgen dat ik weer met beide benen in het heden ben gekomen. Het continent Afrika om te mogen ervaren dat ik graag mijn leven wil delen met een vriend met de mooie aspecten van een (open) relatie en de vrijheid om te kunnen zijn zoals je echt bent. Dit wens ik nooit meer in te ruilen voor iets minder dan dat, zelfs niet als ik die keuze wel heb!

Het was dan ook best een aangenaam gesprek met Luke, voor de verandering werkte Skype goed en we hebben heerlijk over van alles gepraat. Over het feit dat er drie mensen in Senegal doodgeschoten zijn op vijfhonderd meter afstand van ons kampement en dat mijn gevoelens van onveiligheid in Senegal dus niet helemaal op onzin gebaseerd waren. Sterker nog, in uitvergroete vorm heb ik daar voorafgaand aan de reis visioenen en dromen over gehad, waar ik Luke over verteld heb. Tevens heb ik bovenstaande inzichten met hem gedeeld en voor het eerst sinds tijden in een gesprek deed ik dat volledig spontaan. Zonder hem wijsheid bij te willen brengen, zonder te hopen dat ik hem daarmee zou terugkrijgen, zonder wat dan ook te willen bereiken. Gewoon open en eerlijk delen wat er in mij om is gegaan. Wat een geschenk

was het dan ook dat ik dat met Luke kon doen, want ik kan er niet over bloggen, mijn dagboek zegt niets terug en met de mensen hier is het lastig te bespreken omdat zij mijn gevoelens niet kennen. Luke kent dat wel, want ook hij heeft het moeilijk (gehad) met zijn geaardheid. Kortom, ik heb een heel oprechte band en klik herbeleefd met Luke die ik lang niet meer zo gevoeld heb en die ik steeds heb proberen her te beleven door hem na te jagen, en nu ik dat niet deed was het er ineens!

Ik ben oprecht erg benieuwd hoe deze ontwikkelingen die zich in korte tijd en op hoog tempo hebben ontvouwen mijn leven in Nederland weer vorm gaan geven. Het kan bijna niet anders of ik neem er zeker het een en ander van mee. Ik weet nog niet precies hoe, maar ik voel wel dat er in mijn systeem fundamentele gebieden zijn geraakt en geroerd en waarschijnlijk dus in een ander daglicht komen te staan. Dat kan ik pas gaan zien wanneer ik weer terug ben. Ik ben ook erg benieuwd hoe en of mijn liefdesleven door dit alles een goede draai heeft gekregen. Ik denk van wel maar ben voorzichtig met verwachtingen. Tja, ik ben evengoed benieuwd hoe het verder zal gaan tussen Luke en mij, want zoals ik net al even aangaf, het feit dat we exen en nog steeds vrienden en collega's zijn maakt het niet altijd gemakkelijk. Zeker niet omdat ik *deep down* nog altijd wel gevoelens voor hem heb. Soms ben ik wel benieuwd, zou hij een andere vriend/vriendin hebben? Zou hij nog iets voor mij voelen? Ik ben alleen nu op een punt aangekomen dat ik die gedachten en gevoelens gemakkelijker kan laten voor wat ze zijn. Ik heb mogen ervaren dat ik weer kan openstaan voor nieuwe contacten en belevenissen en ik merk dat ik daar ook weer zin in begin te krijgen.

Tot een paar maanden geleden was daar geen ruimte voor geweest, alles op dat gebied stond nog in het teken van Luke.

Als ik al contact probeerde te zoeken met anderen, dan was dat of om mijn lusten te bevredigen (wat overigens nooit een succesverhaal is geworden) of omdat ik zo desperate met een andere jongen verder wilde om Luke achter me te kunnen laten. Wederom bepaald geen succes. Wanneer er al iets van kwam waren het dates waar ik na vijf minuten al weg wilde of jongens die allemaal aan het faken waren enzovoort. In elk geval zat er een duidelijk signaal achter: hé! Van der Heijden, dit is niet helemaal de bedoeling! Heb maar geduld en als je niet luisteren wil, dan laten we je het wel ervaren.

Inderdaad, zo is het gegaan!

Uiteraard weet ik niet of er een nieuwe liefde komt of dat Luke en ik elkaar weer zullen terugvinden. Het maakt niet zoveel uit, mij is nu duidelijk dat ik van Luke kan houden en toch open kan staan voor een nieuwe vriend. Hoewel ik op dit punt geen uitgesproken voorkeur heb, zou ik beide van het bovenstaande niet heel erg vinden, al zou het totaal een andere kant op gaan. Eerlijkheid gebiedt mij wel te zeggen dat ik aan de andere kant niet weet hoe ik zou reageren als ik te weten zou komen dat Luke een ander heeft. Zoals ik net al zei: deep down houd ik nog van hem en mijn hart staat gewoon nog steeds voor hem open. Maar als dat niet wederkerig is (wat ik niet kan bevestigen of kan ontkrachten, ik weet het gewoon niet), dan is dat zo. Bonnie Raitt heeft dat heel mooi bezongen: *I can't make your heart feel something it won't*. Misschien word ik even boos, verdrietig, of misschien is het gewoon de angst voor de angst die het angstig maakt en is er in het moment zelf helemaal niets aan de hand. In elk geval hoop ik dan dat ik er niet in blijf steken en gekke dingen ga doen, want die tijd is wel geweest, dacht ik zo!

Afsluitend kan ik zeggen: mijn hart staat weer open voor wie ik ben en wat het leven mij te bieden heeft. En hoewel ik niet

zal ontkennen dat ik het (zoals ik het nu zie) fijn zou vinden om Luke weer te herontdekken en 'opnieuw' te kunnen beginnen, staat mijn hart open voor ieder ander die het universum (al dan niet in samenwerking met ondergetekende) op mijn pad brengt voor een nieuw avontuur. We gaan het beleven en ik kijk ernaar uit om het ten volle te ervaren. Dus ik zou zeggen: kom maar op, ik ben er klaar voor!

Het ultieme geluk van echte vrijheid

Ik heb altijd geleerd dat domme vragen niet bestaan en over het algemeen ben ik het met die stelling eens. Als ik er bij uitzondering dan toch een weet te vinden, dan vind ik het best wel lollig om die vraag te beantwoorden met een dom antwoord of een wedervraag. Van de week had ik een gesprek met de directeur van de stichting waarvoor ik hier aan het werk ben en hij verbaasde zich erover dat ik hem vertelde over mijn 'liefde' voor Gambia. 'Ik had verwacht,' zei hij, 'dat je gewoon een keer mee wilde gaan om nuttig bezig te zijn, dus wat heeft je hiertoe geleid?' Waarop ik zei: 'Tja, waarom word je verliefd op de een en niet op de ander?' Antwoord: 'Ehhhhhhhhh...' 1-0 voor Erik! Ja, je leest het goed, ik ben op een bepaalde manier best wel van Gambia gaan houden.

Al na een dikke week kenden veel locals mij, ik ben dan ook best wel een 'opvallende' verschijning. Want sommigen hier snappen niet helemaal dat een tubab met een slag in het wiel hiernaartoe komt om Afrikanen te helpen. Toch is dat wel wat er gebeurd is. Binnen de kortste keren had ik bijnamen als 'Erik Xam Xam', 'Big Erik' en 'Little Erik'. Maar van alle locals hier steekt er toch wel een met kop en schouders bovenuit: mijn grote vriend Lenny! Hij heeft zich al vanaf de eerste dag als een broer over mij ontfermd. Hij heeft mij heel snel zijn vertrouwen gegeven waardoor wij als 'echte broers' met elkaar zijn omgegaan. Zoals ik dat o zo herken gezien

de band met mijn zus Inge. Dat dit zo snel kon gaan in een dergelijke, korte tijd, had ik van tevoren niet ingeschat. En nogmaals, nee, dit is geen 'toeristenvermaak' want dat verschil was al na een dikke week duidelijk.

Om die reden heb ik dan ook op de Brikama Craft Market onze vriendschap laten vereeuwigen door een foto van ons samen te laten beeldhouwen uit hout. Uiteraard heb je geen exacte kopie van de foto, maar het lijkt vrij aardig. Belangrijker nog: het gaat om het symbool erachter. Blijkbaar maken ze daar niet vaak van die beeldjes, want voordat ik het goed en wel zelf helemaal kon bekijken was het al heel de market rond gegaan en wist iedereen van het bestaan van 'Big Erik Xam Xam', want Lenny steekt die sympathie voor mij zeker niet onder stoelen of banken. Ik heb ze daarom de opdracht gegeven een tweede beeldje te maken, zodat Lenny er zelf ook een heeft als herinnering en maandag gaan we die ophalen.

Dan neem ik Gerry, mijn collega, overigens ook mee. Gerry is mijn zeer gewaardeerde collega maar ook een bijzondere knul. Weliswaar is hij drieënveertig jaar, maar (zoals hij dat zelf zegt) is hij op een bepaalde leeftijd gestopt met volwassen worden. Hij is daarom zeker een goede vriend, maar ook een puber in het lichaam van een volwassene. Gerry heeft op zijn eigen manier een belangrijke bijdrage geleverd aan mijn verblijf hier. Oké, soms werd ik wel een beetje kriegelig van alle mierzoete verliefdheidsperikelen (hij heeft een Gambiaanse vriendin), maar bovenal hebben we samen onwijs veel gelachen, soms tot tranen toe. Hij is ook heel inventief en kan zo ongeveer een beetje alles fiksen. Gevolg daarvan is dat hij bepaalde gadgets weet te maken, welke hij daar wil laten zien. Zo krijgen ze wellicht nieuwe impulsen om weer eens wat anders te maken dan de gebruikelijke (kitscherige) beeldjes,

et cetera Daarnaast heb ik een foto gemaakt van mijn houds-
nijwerk met de originele foto ernaast, zodat ze ook aan klan-
ten kunnen laten zien: kijk, dit is ook mogelijk! Dan heb je
echt iets unieks.

Mieke en Moody zijn samen met Lenny en twee vakantie-
gangers zoals ze dat hier noemen: *up country*, oftewel het
binnenland in. Moody is onze watchman van het huis en
heeft voor vervanging gezorgd. Een van de plaatsen die ze
aandoen is zijn thuisbasis en daar is hij in jaren niet meer
geweest. De afstand wil niets zeggen, heel Gambia is bij
elkaar niet veel groter dan Noord-Brabant en Limburg sa-
men. Toch was Moody ermee bezig alsof hij op wereldreis
ging. Dat was een genot om te zien, het ultieme geluk, de
oprechte *joy* die op zijn gezicht te lezen was is echt onbe-
taalbaar! Oprecht geluk, om iets wat (in onze ogen wellicht)
weinig voorstelt, want veel mensen zijn juist blij dat ze niet
steeds naar hun familie hoeven. Even was daar weer het
gevoel van echte vrijheid voor Moody, even uit de sleur en
terug naar de roots.

Het is niet eerlijk om mijn situatie met die van Moody te ver-
gelijken, maar bij gebrek aan beter waag ik me er toch aan.
Want ik moet bekennen dat nu het einde van mijn reis lang-
zaam maar zeker in zicht komt een soortgelijk gevoel zich
meester van mij maakt. Want hoewel een deel van mijn hart
hier zijn weg wel heeft gevonden, verlangt een even groot
deel weer terug naar huis. Hoe goed ik me hier ook voel,
een Gambiaan zal ik nooit worden. Ik heb daar al het een en
ander over losgelaten, dus ik ga niet in herhaling vallen. In
elk geval, pas als je kwijt bent wat je had, ga je beseffen hoe
belangrijk het voor je was. Het is een cliché, *I know*, maar
daarom nog niet minder waar.

Op bepaalde gebieden zijn de Afrikanen vele malen rijker dan wij zijn, maar op andere gebieden zijn wij weer veel rijker dan de Afrikanen. Hoewel het een niet per se beter hoeft te zijn dan het ander is wat wij hebben wel een groot goed. Het is de moeite waard om daar eens even bij stil te staan, je zegeningen te tellen en te waarderen wat je hebt. Zelfs als je leven niet altijd makkelijk verloopt... Want de vrijheid die wij hebben is niet overal hetzelfde!

De resterende dagen tussen Pasen en mijn vertrek zullen vooral in het teken staan van de losse eindjes aan elkaar knopen, lopende zaken afwerken en mijn voorbereiding voor de reis naar huis op orde maken. Diverse mensen zeiden: 'Joh, jij moet een boek schrijven!' Ik zal er eens over 'nadenken'. Wat ik wel met enige zekerheid kan zeggen: de Erik die terugkomt is niet meer dezelfde als die aan deze reis is begonnen. Hoewel ik normaal niet houd van sentimenteel gedoe, wil ik in het bijzonder nog even één iemand in het zonnetje zetten. Dat heb ik in het voorwoord al even kort gedaan, maar toch: Mieke, je bent wat wij in Brabant wel eens zeggen een echte klassebak! Lief, zorgzaam, soms streng maar in elk geval rechtvaardig heb je ervoor gezorgd dat ik me hier snel thuis ben gaan voelen en heb je mij als een echte coach met de nodige inzichten en levenswijsheden begeleid tijdens dit avontuur en daar ben ik je heel erg dankbaar voor! Hoewel ik weet dat je niet echt van Helmond houdt, als je in de buurt bent, kom toch maar eens langs. Dan maak ik *ataya* op het balkon.

Schiet mij maar lek!

Vandaag ben ik zoals ik de afgelopen zaterdagen wel vaker gedaan heb naar Coco Ocean geweest om een dagje te relaxen aan het strand en een beetje aan mijn kleurtje te werken onder het genot van mijn favoriete muziek. Dat vanmiddag niet zo relaxed zou worden als ik van tevoren had bedacht, had ik niet voorzien.

Terwijl ik de trap af liep richting het strand keek ik tegen een jongen aan, weliswaar tegen zijn rug, en hoewel ik het niet Spaans benauwd kreeg kwam er wel een heel ongemakkelijk gevoel over mij heen: Luke? Die jongen leek echt sprekend op Luke, dus ik loop langs hem heen richting mijn strandbedje en hij draait zich half om en kijkt mij aan. Nee, het is bij nader inzien niet Luke, of toch wel? Hij lijkt er wel erg op. Maar een aantal typische kenmerken van Luke heeft deze jongen niet, dus ik besluit dat hij het niet is. Bovendien mag ik er wel van uitgaan dat als hij mij herkend zou hebben, hij wel even iets zou zeggen want we hebben gewoon een goede verstandhouding, dus dat kan geen reden zijn om het niet te doen.

Daarmee had de kous in principe af kunnen zijn. Even een kleine *trigger* en zonder er iets voor te doen kan ik die bewuste jongen in zijn gezicht aankijken en zien dat het niet Luke is. Klaar is Kees en genieten maar. Maar helaas, niets is minder waar. In plaats van dat het daar bij bleef begon er

een maalstroom op gang te komen die ik niet kon stoppen of kon kanaliseren. Allerlei gedachtes kwamen er voorbij: is het Luke nu wel of niet? En als hij het is, waarom weet ik dan niet dat hij in Gambia is? Waarom heeft hij me niks verteld? En met wie is hij dan hier? Ik schrok me echt kapot toen dat gebeurde. Ik dacht: nu ik die EMDR-sessies heb gehad zou dit toch onderhand wel over moeten zijn? En nu gebeurt het gewoon weer! Even probeerde ik met wat mindfulness-technieken de maalstroom te observeren en zonder er aandacht aan te besteden terug te keren naar mijn muziek, het geluid van de zee en de sensaties van de wind. Helaas weinig succesvol. De gedachtes bleven maar komen en gaan en werden eerder opdringeriger dan dat ze milder werden.

Daarmee was het nog niet klaar, op den duur kreeg ik bijna weer van die onbedwingbare impulsen om de boel te gaan checken. Het enige verschil met voorheen was nu dat ik me bewust was van die impulsen en er bewust voor heb gekozen om het uiteindelijk toch te doen in plaats van dat ik vanuit de autopiloot en volledige paniek zou handelen. Ik weet wel dat het eigenlijk beter was om dat niet te doen. De kans dat Luke het werkelijk was, is nihil en de intentie achter het gedrag is ook niet opbouwend en/of helpend. Maar ik had een keuze, of even checken of hij het is, of de hele middag laten verzielen door allerlei opdringerige gedachten en beelden die kant noch wal raken. Dus ik besloot toch even een check te doen: ik liep een aantal keer (on)opvallend op en neer en probeerde een goed beeld te maken en uiteindelijk kon ik het bevestigen voor mijzelf. Nee, hij was het inderdaad niet, maar met heel dit gedoe zijn wel tweeënhalve uur van mijn strandmiddag min of meer verpest.

Uiteindelijk maakt het niet zoveel uit of het Luke nu wel of niet was. Hij heeft recht op vakantie, hoeft aan mij geen

verantwoording af te leggen en met wie hij wat doet moet hij helemaal zelf weten. Nee, hier zit iets heel anders achter en ik weet nu nog niet precies wat. Ook al was Luke het wel geweest, dan was het ook goed geweest. Zou er dan toch nog iets zitten wat we met de EMDR nog niet helemaal hebben uitgewerkt of sleept het misschien nog na? Ik kan het op dit moment niet bevestigen noch ontkrachten. Ik heb van de week heel fijn geskrypt met Luke. We hebben helemaal geen wrijving met elkaar. Ik voelde geen gevoelens van mij in de steek gelaten worden en toch kon ik de rust niet hervinden voordat ik bevestiging had, dus wat ik doe is in de gaten houden hoe het de komende dagen verloopt. Ik heb de mogelijkheid om nog één EMDR-sessie te doen bij Isis dit jaar, en volgens mij was er ook een follow-up gepland, maar dat moet ik thuis nog even in mijn agenda nakijken en anders even een mail sturen. In elk geval maak ik nog gebruik van de behandelmogelijkheid als het nodig is. Ik maak me er een beetje zorgen om, het voelt nu een beetje alsof alle indrukken van Afrika in het begin ervoor gezorgd hebben dat er totaal geen ruimte was voor vervelende gevoelens en flashbacks en nu het einde in zicht begint te komen er ook weer ruimte komt voor oude patronen.

Voor een deel doe ik dat trouwens wel zelf. Ik ben de laatste dagen alweer een klein beetje bezig met de spullen omruimen en sorteren, weer wat vaker het Nederlandse nieuws aan het kijken, de werkplanning aan het doen, weer wat vaker de social media checken op berichtjes (iets wat ik in de eerste weken helemaal niet gedaan heb) en nog wat van dat soort zaken. Daardoor sta ik wel met een half been alweer in Nederland en omdat ik de laatste weken bijna niets met mindfulness heb gedaan (en als ik het wel deed, het niet echt lukte) valt het nu niet mee om nog volledig hier in Gambia te zijn. Dus ik moet dat toch weer gaan oppakken, ter heil

van mijzelf en omdat de komende week toch nog vrij druk gaat worden. Toch heb ik hier wel voor gekozen om de terugkomst wat geleidelijker te laten verlopen, in plaats van weer ineens Nederland in geslingerd te worden.

Maar de kernvraag achter het verhaal tot nu toe is voor mij vooral: waarom? Hoe komt het, zelfs na de therapie en zelfs na al deze levenservaringen hier in Afrika, die ervoor hebben gezorgd dat ik nog duidelijker ben gaan zien en voelen wat ik wel en niet wil op relatiegebied en dergelijke. Heeft dat dan allemaal geen donder opgeleverd en ben ik straks in Nederland gewoon weer terug bij af? Ik hoop van harte van niet! En wat ik wel hoop is dat het mij duidelijk mag gaan worden hoe het komt dat dit nog steeds een zodanige indruk maakt. Tuurlijk, ik heb nog gevoelens voor Luke, dat heb ik ook nooit ontkend of verloochend. Net zomin als dat ik toegeef dat vrienden blijven met hem niet altijd even makkelijk is, ook al heb ik er van de week weer een mooi voorbeeld van ervaren. Wat me weer even heel blij heeft gemaakt dat ik hem nog steeds in mijn leven heb. Wordt het dan toch tijd om helemaal afscheid te nemen? Kan het één dan toch niet naast het ander bestaan? Mijn god, als ik dat nu onderhand eens zou gaan inzien!

Een ding werd me vanmiddag wel min of meer duidelijk: inderdaad, het enige wat ik zeker weet is dat ik niets weten kan! En op het moment dat ik iets te arrogant word naar het leven, ik daardoor mijn nederigheid kwijtraak en het leven mij even onaangenaam maar rechtvaardig terugfluit. Dat gevoel kreeg ik vanmiddag, en waarom? Laatst riep ik zonder schroom de woorden: 'Kom maar op, ik ben er klaar voor!' Zoals ik het nu voel lijkt het alsof het leven daar meteen werk van heeft gemaakt en mij nu pijnlijk maar rechtvaardig de vraag stelt: 'O ja, Erik, is dat zo?' In elk geval wel op het

gebied van het willen hebben van een (open) relatie, boven het alleen willen zijn. Eveneens op het gebied van altijd willen en kunnen kiezen om zelf volledig te kunnen zijn boven wonen of werken (zelfs al is het maar tijdelijk) in omgevingen waar dat niet kan. Want dat daar een schoen wringt, dat is wel helder. Maar welke plaats mijn gevoelens voor Luke (zowel de fijne als de vervelende) daarbinnen hebben, weet ik dus nog altijd niet. Ik weet wel waar mijn hart ligt, maar ik weet dat niet van hem. Aangezien ik nu in herhaling dreig te vallen kan ik alleen maar zeggen: ik weet er blijkbaar nog steeds geen ene snars van, ook niet na alles wat ik de laatste maanden heb meegemaakt en ik kan alleen maar hopen dat dit alles op zijn plek gaat vallen. Hierbij heb ik dan ten zeerste de wens dat het potverdikke niet allemaal voor Jan Lul is geweest. Ik word er af en toe moe en moedeloos van, zeker omdat ik nu het idee heb dat ik inmiddels wel ongeveer zo'n beetje alles heb geprobeerd om met deze situatie te leren leven. Wil ik nou gewoon echt niet aan het idee wennen dat ik Luke niet meer in mijn leven kan hebben, zelfs niet als vriend en collega? Is het echt zo zwart-wit dat ik alles wil of niets? Of wil het leven dat voor mij, omdat er anders geen ruimte is voor nieuwe ervaringen?

Ik houd erover op, want ik weet het simpelweg niet. En ik kan niet meer op één hand tellen hoe vaak ik me in de afgelopen anderhalf jaar met dit vraagstuk heb beziggehouden. Ik hoop alleen dat ik nog steeds voorwaarts ga en niet meer terugval in daar waar ik dacht een punt achter te hebben gezet: namelijk de plek in het verleden waar ik nog met één been in stond. Ik hoop dat ik niet in kringetjes loop te dansen, want ik wil vooruit! Ik vind dat ik dat verdiend heb. Ik doe er mijn best voor en als ik de spelregels nog steeds niet snap, rijk ze me dan aan. Ik ben bereid om te leren en het leven weet dat, maar dan moet het wel zo neergezet worden

dat ik er ook wat mee kan en dat gevoel heb ik tot op dit moment niet. Dus hoe nu verder, hoe moet ik de ervaringen van vandaag plaatsen? Ik ga eerst maar eens douchen en even twintig minuten zitten.

De volgende ochtend...

... werd ik best wel prettig wakker, ik had net een korte maar krachtige droom gehad. Niet lang daarna realiseerde ik me dat ik niet meer sliep, maar ik was nog te moe om mijn ogen open te doen of om me te bewegen. Dus maakte ik van dat moment gebruik om nog eens goed te voelen wat ik net had gedroomd en weer langzaam in het dagbewustzijn te komen. Ondertussen de droombeelden de revue laten passeren en uitzoeken waarom ik dit droomde en of er misschien een betekenis achter zit. Ik heb inmiddels wel geleerd dat ik voorzichtig moet zijn met betekenissen geven aan wat voor gebeurtenis dan ook, want vaak betekent het (of loopt het) heel anders dan gedacht. Toch durf ik nu (zonder mijn nederigheid te verliezen!) wel een 'gokje' te wagen...

Het wordt tijd om Luke te vertellen dat ondanks alles (moeilijke relatie, therapie, collega's/vrienden, et cetera) mijn hart nog steeds bij hem ligt. Vandaag heb ik besloten mij daar niet langer tegen te verzetten of met allerlei rationalisering of bokkensprongen het beste ervan te maken. Dan zeg ik het niet om hem terug te krijgen en ook betekent het niet dat ik geen interesse voor andere jongens zou kunnen hebben. Maar het wordt voor mijn gevoel nu eens tijd om te zeggen hoe het zit! Wat heb ik te verliezen? Niets! Inderdaad, misschien vindt Luke het niet fijn om te horen (omdat hij mis-

schien een andere vriend(in) heeft of omdat hij het er nog steeds benauwd van krijgt bij het idee dat wij weer een relatie zouden aangaan). Misschien zal hij de vriendschap verbreken als hij doorkrijgt dat ik nog steeds van hem houd en mijn hart nog steeds bij hem ligt.

Maar wat dan nog? Ik ben zuiver, eerlijk en blij integer, los van hoe hij het oppikt of wat de gevolgen ervan zijn. Als het zo is dat hij er niet mee kan dealen, dan is dat niet mijn probleem. Ik zou het wellicht vervelend vinden, maar als deze diepe zuiverheid niet overkomt, dan kan ik maar beter heel het Luke-verhaal afsluiten. Maar even terug naar nu, want ik loop al op de zaken vooruit.

De kern van dit verhaal is voor mijn gevoel hetgeen wat me gister nog zo bezighield. Waarom houdt het me (zelfs na alle ontwikkelingen van de afgelopen maanden) nog altijd zo bezig? Ik denk dat ik het weet (hoe snel kan het gaan!): ik blijf me steeds maar verzetten tegen het feit dat mijn hart na al die tijd nog steeds bij Luke ligt en dat ik hem dat nooit echt verteld heb! Dat verzet komt eruit voort omdat we er al zoveel over gesproken hebben en weet ik allemaal wat. Dat het voor mij ook geen zin meer had om er nog meer tijd aan te besteden. Maar ik weet nu wel beter, ik ga het gewoon zeggen, los van wat er erna ook mag gebeuren. Tijden veranderen en mensen veranderen en het hart zoekt zijn eigen weg en laat zich niet door de *mind* tegenhouden. Wat de gevolgen daarvan zijn weet ik niet en dat vind ik nu ook niet belangrijk meer. Ik weet niet waar zijn hart naar uitgaat, maar als ik het niet bespreekbaar maak zal ik het nooit te weten komen. Het gaat hierin om mijn gevoelens en die hebben hun bestaansrecht, zelfs al zou Luke inmiddels iemand anders hebben, ze moeten uitgesproken worden!

Volgende week donderdag staat er weer een trip naar Brugge in de planning en de ervaring leert tot nu toe dat het altijd goede tripjes zijn om wat diepgaandere en serieuze dingen te bespreken Vanwege het thema van de avond en ook omdat we dan met zijn tweeën zijn. Natuurlijk kan het dit keer anders lopen, maar ik wil als het kan van de gelegenheid gebruikmaken. De ervaring leert dat ik dit niet via mail/tekst/MSN/telefoon moet doen, maar *face to face*. We gaan het zien, ik weet wat me te doen staat en ik laat me begeleiden... Dit is een goed begin van mijn laatste echte werkdag in Afrika! Hoewel?

Het is maar goed dat ik ervoor gekozen heb om direct na het wakker worden mijn droomervaring en de daarbij behorende gevoelens op te schrijven. Waarom? Ik ben gruwelijk chagrijnig en ik wil naar huis! Ik ben het echt even helemaal zat! Vandaag zou ik werk afmaken dat gister niet meer is gelukt, dus ik vroeg uit de veren om met de bushtaxi naar Tanji te gaan. Dat was wel een fijn ritje want het ging lekker sloom, met een heerlijke frisse zeebries⁴ en mijn goede humeur dat ik over had gehouden van mijn droom. Eenmaal in Tanji slaat mijn humeur nogal om. Melissa's auto is kapot en we kunnen niet terecht op de scholen want het is nog altijd vakantie. Het is allemaal weer lekker geregeld zeg! Vervolgens ongeveer tweeënhalf uur voor de kat zijn kut zitten wachten en niks kunnen doen en het enige wat ik ervoor terugkreeg was een dikke klaagzang van Melissa.

Ik ben klaar nu, alle *to do*-dingen zijn voor nu gedaan en wat er nog bij komt draag ik over aan Danny en Gerry. Mijn

---

⁴ Tanji doet me vaak denken aan het Gallisch dorp uit *Asterix en Obelix*: chaotisch maar onoverwinnelijk! Bovendien ruik je het al van ver aankomen, net zoals de vissen van visverkoper Kostunrix.

energie is op en ondanks dat ik geen afscheid wil nemen van mijn Gambiaanse vrienden heb ik geen puf meer om in deze omstandigheden nog langer door te werken. Ik vind mezelf tot op zekere hoogte best flexibel maar het houdt een keer op. Morgen wil ik nog even naar het Rode Kruis (als zij tenminste open zijn) en vandaag heb ik mijn vlucht alvast herbevestigd. Komende dagen doe ik alleen nog waar ik zin in heb en als ik nergens zin in heb, dan doe ik niets.

Nu ga ik even rusten en als er straks stroom is, dan neem ik een douche en doe ik mijn oefeningen. Mijn humeur is nu wel gezakt en mijn mind begint zich weer met van alles te bemoeien. Het was maar een droom, kom weer tot realiteit en ik zeg nu: 'Houd je bek en laat me met rust!' Mijn hart heeft gesproken op een moment dat de mind zich er niet kon inmengen en dat is wat telt! Nu ga ik rusten want ik ben moe en erg geagiteerd. Ik erger me aan alles nu, dus ik trek me even terug.

Ik draai me nog één keer om...

... en besluit dan toch maar mijn bed uit te komen. Het is 14 april 2012 en mijn laatste uren in Gambia zijn dan na bijna twee maanden aangebroken. Ik ben nog erg moe, want ik heb heel kort en daarbij heel onrustig geslapen en heftig gedroomd. Zoals gewoonlijk heb ik altijd een beetje spanning voordat ik moet vliegen en ik heb een hekel aan al dat gedoe op de luchthaven. Bovendien ben ik veel indrukken aan het verwerken en ben ik me ook mentaal weer aan het voorbereiden op mijn thuiskomst. Veel mensen die een tijdje in Afrika gewoond en gewerkt hebben (ook voor korte perioden) hebben moeite om na thuiskomst in Nederland de draad weer op te pikken, en hoewel ik (nog) niet weet hoe mij dat zal vergaan, kan ik het me wel voorstellen.

Gambia is puur, de mensen zijn echt en bovendien heel saamhorig en sociaal. Nu weet ik ook wel dat een grote sociale controle ook zijn nadelen kent, maar toch bevat me dat veel beter dan ons systeem dat meer en meer gebaseerd lijkt te zijn op: iedereen voor zichzelf en God voor ons allen! Wat dat betreft zou een beetje minder materiële welvaart in ons land helemaal geen ramp zijn als we daar weer wat meer echtheid voor zouden kunnen terugkrijgen. Zoals ik al eens zei: je hebt verschillende vormen van rijkdom en de onze is beslist niet altijd de beste!

Gisterenavond was het een klein maar zeer gezellig afscheidsfeestje in Huize Weltevree. Ik ben verschrikkelijk lui als het om het huishouden gaat. Ik vind dat het meest ondankbare aller tijden en hoewel ik best goed kan koken beleef ik er weinig plezier aan. Zeker wanneer ik het helemaal alleen en voor mezelf moet doen. Toch zul je het bij mij thuis nooit vies aantreffen, want er komt vanzelf een moment dat ik zin krijg om de boel weer in orde te maken. Hier hebben we de luxe van een huishoudster drie dagen in de week en voor de rest hebben Gerry en Mieke het meeste gedaan. Alleen als ik er niet onderuit kon komen of ik kreeg er zelf last van, dan deed ik even mee. Maar goed, ik was aan het vertellen over mijn afscheidsfeestje, want ik had beloofd een keer een maaltijd klaar te maken: pannenkoeken! En omdat dat er langzaam aan bij in dreigde te schieten, had ik verzonnen dat te doen als 'laatste avondmaal' en daarbij al mijn Gambiaanse vrienden en vriendinnen uit te nodigen. Het was even afwachten hoe het in de smaak zou vallen, maar iedereen zat lekker te smikkelen. Missie geslaagd!

Na het eten heb ik nog wat laatste spullen verdeeld, bij het meeste daarvan had ik vooraf al besloten het weg te geven, maar sommige dingen heb ik op het laatste moment nog weggedaan. In elk geval is alles goed terechtgekomen, bij die mensen die er ook echt wat aan hebben. Vinnie, Ankies watchman, kon er helaas niet bij zijn want hij moest werken. Heel jammer want ik mag hem erg graag. Het is een slimme jongen waar toekomst in zit. Dus heb ik hem een van mijn laptops en een oude telefoon gedoneerd zodat hij kan gaan studeren. Natuurlijk moeten er ook altijd van die verschrikkelijke speeches worden gehouden. Het is maar goed dat ik besloten heb om nog meer weg te geven, anders had ik wel eens in de problemen kunnen komen met het bagagegewicht op het vliegveld; mijn god, zoveel veren heb ik nog nooit in

mijn reet gehad. Maar het is welgemeend en daar gaat het tenslotte om.

Overigens, mocht mijn studie toch niets worden, dan kan ik altijd nog de conflictbemiddeling in. Helaas, op de valreep voor mijn vertrek had ik nog een afspraak in het ziekenhuis waar Gerry en ik de nodige diensten hebben verricht op technisch gebied. We hebben beiden ons best gedaan om de oude x-ray's weer aan de gang te krijgen en toen dat niet lukte ben ik aan de slag gegaan om een andere x-ray deze kant op te krijgen. Er zit schot in die zaak maar we zijn er nog niet. In elk geval, een selecte groep mensen begon te twifelen aan de kunde en integriteit van mijn teamgenoot. In mijn ogen geheel onterecht. Daarop besloot ik dat we nog even bij elkaar moesten komen omdat er duidelijk wat misverstanden rechtgetrokken moesten worden. Buiten dat, in Gambia moet je het hebben van je contacten en heb je elkaars kunde hard nodig. We hebben een kort maar krachtig gesprek gehad, waarin alle misverstanden zijn opgehelderd. Ik kan met een goed gevoel naar huis en mijn overige teamleden die hier blijven kunnen op goede basis doorwerken, met complimenten van de arts. Missie geslaagd!

Ja, ik ga langzaam maar eens afronden, even scheren, douchen en de laatste spullen inpakken. Over het geheel genomen kan ik op een goede tijd in Afrika terugkijken. Het merendeel ups en soms ook vette downs. Zoals ik eerder al zei: ik kijk ernaar uit om weer naar huis te gaan. Voor nu is het goed zo. Alle doelstellingen voor de afgelopen twee maanden zijn behaald en de rest is nu aan de achterblijvers en alle andere ontwikkelingswerkers die hier nog hun steentje bijdragen. Het is hoe dan ook een (levens)ervaring geweest om nooit meer te vergeten! Het is in elk geval geen vaarwel maar eerder een tot ziens. *Insha'Allah!*

Thuiskomst en nawoord

Het is bijna oktober 2012 als ik de allerlaatste hand leg aan het manuscript van dit boek voordat het eindelijk naar de uitgever gaat voor de volgende stap in het proces van uitgeven. Ik heb al zeker een keer of twee à drie uitstel gevraagd omdat ik door alles wat er nog aan moest gebeuren de deadlines niet kon halen, maar nu is het dan bijna zover.

Zoals ik tijdens het voorwoord al liet weten: alles verandert voortdurend, en soms is het niet altijd makkelijk te zien waarom dingen gebeuren juist op een bepaalde tijd of plaats. Ik zag laatst een heel mooie ontroerende film⁵ over een jonge homoseksuele Amerikaanse mormoonse missionaris, welke een tijdje gaat studeren in L.A., de stad waar alles kan en mag. Op den duur strijkt hij neer op een bankje naast een dame die zojuist haar man heeft verloren door nota bene zelf de stekker uit de beademing te trekken. Niet goed wetende hoe haar te troosten zei hij: 'Vroeger als kind vond ik het leuk om de plaatjes van de strips in de krant dicht bij mijn ogen te houden, de plaatjes leken dan eigenlijk alleen maar op een bonte verzameling gekleurde puntjes. Pas als ik de krant verder van mijn ogen hield zag ik het geheel.' Ikzelf had het niet beter kunnen verwoorden. Het is precies hetzelfde zoals ik me van tijd tot tijd in Gambia ook heb gevoeld: dezelfde

---

⁵ *Latter Days* uit 2003, een aanrader!

soort worsteling, en de gekleurde puntjes in de vorm van ervaringen die nu enkele maanden later pas echt een geheel zijn gaan vormen.

De eerste drie weken na thuiskomst heb ik nog echt in twee werelden geleefd, fysiek weliswaar in Nederland maar mentaal vloog ik tussen Nederland en Gambia op en neer. Ik heb deze paar weken vooral apathisch een beetje op de bank gehangen, en weer contact gezocht met iedereen die ik toch twee maanden heb moeten missen, en ze voorzien van een leuk souvenir, althans dat hoop ik.

De meeste vragen die mij bezighielden zijn in de laatste zeven maanden allemaal behoorlijk duidelijk geworden. Een van de eerste afspraken die al stond na thuiskomst was een afspraak bij de psychologe waar ik mijn EMDR-traject heb gedaan. Ik heb haar verteld over de terugval bij Coco Ocean en wat ik hieraan gedaan heb om er zo goed mogelijk mee om te gaan. Ze wist mij te vertellen dat dit een normale gang van zaken is, en dat mijn oplossing de beste was die op dat moment voor handen lag. Zoals ik in Gambia al min of meer 'bedacht' had ben ik ook kort na thuiskomst bij Luke voor de bijl gegaan, en zonder omwegen hebben we alles nog eens goed met elkaar op een rijtje gezet. Dit had het resultaat dat ik eindelijk wist waar ik aan toe was, en dat had ik o zo nodig. We zijn niet meer bij elkaar teruggekomen, en hoewel we niet rancuneus zijn naar elkaar hebben we bijna geen contact meer. Dat hoofdstuk heb ik eindelijk naar tevredenheid af kunnen sluiten, het is goed zo.

Het landen in Nederland was niet makkelijk, het gevoel van in twee werelden leven hield maar niet op. Alle ervaringen van de afgelopen twee jaar, inclusief mijn Afrika-reis, maakte dat mijn voeten geen goede bodem meer konden

raken. Daarom heb ik in juni nog een week doorgebracht in een kuuroord in Zeeland. Een week relaxen en sapvasten om even helemaal een fysieke en dus ook mentale reiniging door te maken. Dat was voor dat moment een gouden greep, ik ben als herboren terug naar huis gegaan met veel nieuwe ideeën en inspiratie. Eindelijk kon ik een grote berg mentale ballast van me af zetten. Sindsdien gaat het weer goed met mij. Nee, ik heb weliswaar nog steeds geen vriend, maar ik heb daar ook geen haast mee omdat ik nu andere manieren heb gevonden om zonder mijn waardigheid te verliezen, tegemoet te komen aan mijn behoeften aan samen zijn en dat bevalt me prima! En voordat ik het vergeet: ik ben ook weer zelf aan het koken, en met veel plezier!

Inmiddels is mijn deelname aan GFA 2013 definitief, van de overheid heb ik weer toestemming ontvangen om zeven weken naar Gambia te gaan, en mijn sponsoren hebben me ook dit keer weer geholpen zodat de belangrijkste kosten gedekt zijn, en de eerste GFA-bijeenkomst (met een leuke nieuwe club mensen) hebben we er ook alweer opzitten. Ik ben reuze benieuwd hoe mij het in 2013 zal bevallen en welke avonturen ik dan weer zal gaan beleven. Een ding is zeker: het wordt hoe dan ook geen herhaling van 2012, daarvoor is er te veel veranderd aan alle kanten. Hoe het wel gaat worden? Geen idee! Misschien lees je er wel over in het tweede boek...